

Затверджено
Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П - 4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**
Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій
Форма навчання заочна
Кафедра фінансів та банківської справи

Допускається до захисту
Завідувач кафедри _____ О. В. Яріш
« _____ » _____ 2020 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**
(за матеріалами ПрАТ «КИЇВХЛІБ»)

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма «Фінанси і кредит»
ступеня магістра

Виконавець роботи Івахненко Світлана Анатоліївна

(підпис, дата)

Науковий керівник ст. викладач Горбунова Олена Андріївна

(підпис, дата)

Рецензент Прудко Едуард Олександрович

Полтава 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Економічна сутність фінансової спроможності підприємства, її значення та роль в сучасних умовах господарювання... ..	6
1.2 Механізм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства:.....	17
1.3 Система показників оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства	25
Висновки за розділом 1.....	38
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПрАТ «КИЇВХЛІБ»	39
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 рр.....	39
2.2 Оцінка фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» на основі загальних методик фінансового аналізу	47
2.3 Кількісна оцінка впливу факторів на рівень фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ».....	62
Висновки за розділом 2.....	72
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СПРОМОЖНІСТЮ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА	73
3.1 Розробка алгоритму управління фінансовою спроможністю ПрАТ «КИЇВХЛІБ».....	73
3.2 Обґрунтування напрямів зміцнення фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»	82
3.3 Інтегральна оцінка фінансової спроможності підприємства методом таксономії та стратегічні орієнтири діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»	90

	3
Висновки за розділом 3.....	99
ВИСНОВКИ.....	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ.....	105
ДОДАТКИ.....	117

ВСТУП

За останні роки загострилась проблема погіршення фінансової спроможності вітчизняних підприємств: показники платоспроможності не досягають мінімально допустимих значень за всіма галузями, значна частка збиткових підприємств, фінансова залежність, низька частка чистих оборотних активів і майна виробничого призначення.

Дієвість управління багато в чому визначається здатністю реагувати на зміни, що загрожують нормальному функціонуванню підприємства, і не допускати виникнення ситуацій, здатних істотно погіршити фінансові результати. Ключовим при вирішенні цих проблем є розробка підходів до оцінки фінансової спроможності підприємств, впровадження яких дозволить виявити проблемні ситуації. За таких умов особливо гостро стоїть питання передбачення фінансової спроможності підприємства, адже достовірна, своєчасна ідентифікація негативних факторів впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства дозволяє сформувати відповідну фінансову політику та розробити заходи, направлені на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, підвищити фінансову спроможність та забезпечити конкурентоспроможність підприємства.

За цих умов особливої актуальності набуває формування механізму своєчасного виявлення ознак неспроможності і розробки випереджаючих управлінських рішень щодо запобігання розвитку цих процесів.

На вітчизняних підприємствах необхідність управління фінансовою спроможністю не підкріплена відповідними теоретичними дослідженнями та практичним інструментарієм процесу управління нею. Саме об'єктивна потреба підприємств промисловості в удосконаленні управління фінансово-господарською діяльністю на основі управління їх фінансовою спроможністю й обумовила актуальність даного напрямку дослідження.

Проблема управління фінансовою спроможністю підприємства останнім часом перебуває у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Методичні підходи до проведення управління та оцінки фінансової спроможності підприємства з використанням методів аналізу фінансових показників запропоновано Гудзь Т.П., Ковальовим А.І., Ковальовим В.В., Костирко Л.А., Педченко Н.С., Савицькою Г.В., Савчуком В.П., Стояновим Є.А., Шершньовою З.Є., Яріш О. В.

Аналіз напрацювань у цій сфері дозволяє зробити висновок, що дослідження зосереджуються лише на окремих напрямках без їхнього синтезованого подання. В той же час в економічній літературі не склалося однозначного уявлення про зміст і роль управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства, її взаємозв'язку з аналізом і способах узагальнення інформації для прийняття управлінських рішень. Тому виникає необхідність розробки таких методів і моделей, які могли б забезпечити прийняття ефективних попереджуючих (превентивних) антикризових рішень на основі діагностики і аналізу фінансової спроможності підприємства.

Метою дослідження є теоретико-методичне обґрунтування концептуальних положень системи управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства, шляхів її підвищення та практична реалізація методичних підходів до їх здійснення.

Для досягнення мети окреслено наступні завдання :

- з'ясувати економічну сутність фінансової спроможності, її значення та роль в сучасних умовах господарювання;
- визначити механізм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства;
- обґрунтувати систему показників оцінки фінансової спроможності виробничого;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність
ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 рр.;
- оцінити фінансову спроможність ПрАТ «КИЇВХЛІБ» на основі

традиційних методик фінансового аналізу;

- здійснити кількісну оцінку впливу факторів на рівень фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»;
- розробити алгоритм управління фінансовою спроможністю ПрАТ «КИЇВХЛІБ»;
- обґрунтувати напрями зміцнення фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»;
- дослідити фінансову спроможність підприємства методом таксономії та визначити стратегічні орієнтири діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ».

Об'єктом дослідження є теоретико-методичні та практичні засади управління фінансово-господарською діяльністю виробничого підприємства.

Предмет дослідження – процес формування фінансової спроможності виробничого підприємства та шляхи її підвищення.

У роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів пізнання соціально-економічних процесів і явищ, а саме: методи наукового узагальнення, порівняння, системності і комплексності – при обґрунтуванні теоретичних підходів до формування економічної сутності фінансової спроможності підприємства; економіко-статистичні методи – при розгляді методологічних засад діагностики фінансової спроможності підприємства, при обробці інформації; графічні методи – при побудові графіків.

Інформаційною базою для дослідження слугували законодавчі та нормативні акти України в галузі фінансової діяльності суб'єктів господарювання, підручники та навчальні посібники з фінансового аналізу, фінансового менеджменту та фінансів підприємства, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, матеріали періодичних видань, фінансова та статистична звітність ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 роки.

Отримані в процесі виконання дипломної роботи результати, опубліковано у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Стан та тенденції розвитку економіки, фінансів, обліку та права», що відбулася 4 листопада 2020 року у м. Полтава.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансової спроможності підприємства, її значення та роль в сучасних умовах господарювання

В умовах нестабільності і непередбачуваності стану сучасної економіки діяльність підприємств супроводжується різними кризовими ситуаціями, результатом яких може стати фінансова неспроможність.

Фінансова спроможність є багатоаспектним поняттям, яке охоплює фінансову сферу діяльності підприємства та передбачає вивчення сукупності чинників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства.

Фінансова спроможність відображає достатній фінансовий стан для досягнення основних економічних цілей підприємства: максимізації прибутку, підвищення ефективності виробництва, завоювання нових ринків і задоволення потреб колективу. Більшість науковців трактують поняття «фінансова спроможність» по-різному. Проведене О. В. Чернявською та О. А. Горбуновою дослідження дає змогу виділити три точки зору стосовно сутності даної категорії [94, с. 97].

Перша група вчених, Г.С. Мерзликіна, Л.С. Шаховська під фінансовою спроможністю розуміють можливість достатнього фінансового забезпечення об'єкта дослідження [50, с. 42-50]. Досліджуючи фінансове забезпечення доцільно приділити увагу самофінансуванню. Адже самофінансування – це метод господарювання, який означає покриття за рахунок власних доходів усіх видатків діяльності підприємства як при простому, так і при розширеному відтворенні, є економічною базою самостійності і самоуправління підприємства [25, с. 106]. А.М. Поддєрьогін зазначає, що фінансова спроможність підприємства забезпечується дотриманням своєчасності виконання власних поточних зобов'язань шляхом формування на основі грошових потоків

необхідного фонду коштів у визначений момент часу та із заданою абсолютною величиною визначається рівнем фінансового забезпечення (покриття) потреби підприємства у капіталі. Результатом такої спроможності підприємства та її кількісним виразом є рівень його ліквідності та платоспроможності [91, с. 73].

Інші науковці розглядають фінансову спроможність на макрорівні або як фінансову дієздатність до результативного використання ресурсів об'єкта дослідження [47, с. 128], або як фінансову стійкість, що характеризується здатністю регіональних соціально-економічних систем самостійно забезпечувати розвиток [90, с. 120], або поєднують дві вищі вказані характеристики, тобто вносять у її зміст достатність і стійкість [5, с. 23].

Третя група науковців досліджує фінансову спроможність на основі різних складових фінансового стану підприємства. Так, на думку В.В. Осмолівського, фінансову спроможність слід розглядати на основі забезпечення фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю [57, с. 188]. Основну увагу в даному визначенні звернено не тільки на забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами, що є важливим, а й на доцільності та ефективності їх розміщення і використання, платоспроможності підприємства та фінансовій стійкості.

Г. В. Савицька аналізує оборотність капіталу та здатність суб'єкта до саморозвитку [67, с. 169]. Вона вперше визнає фінансовий стан як економічну категорію і вважає, що це відображає стан капіталу у процесі його обороту та спроможність підприємства до саморозвитку на певний момент часу.

Погоджуємося з думкою Педченко Н.С., про те, що фінансову спроможність підприємства слід розглядати, враховуючи потенціал розвитку підприємства, так як саме потенціал – це довгострокова перспективна, заснована на єдності, внутрішня здатність і зовнішня адаптаційна спроможність

системи через ресурси та їхні властивості змінюватися (нарощуватися, зменшуватися) або залишатися незмінною (протягом якогось проміжку часу), комбінувати синергетичні конфігурації, долати суперечності у вигляді структурної вираженості та забезпечувати перехід на новий етап життєвого циклу[61, с. 29].

Поняття фінансової спроможності втілюється та конкретизується у групах показників, які характеризують різні аспекти діяльності підприємства, адже саме її ефективність та відповідно кінцеві результати є основним мірилом стабільності фінансового стану та фундаментом її формування. Подібної думки притримується А.І. Алексеєва та група авторів [38, с. 439-440].

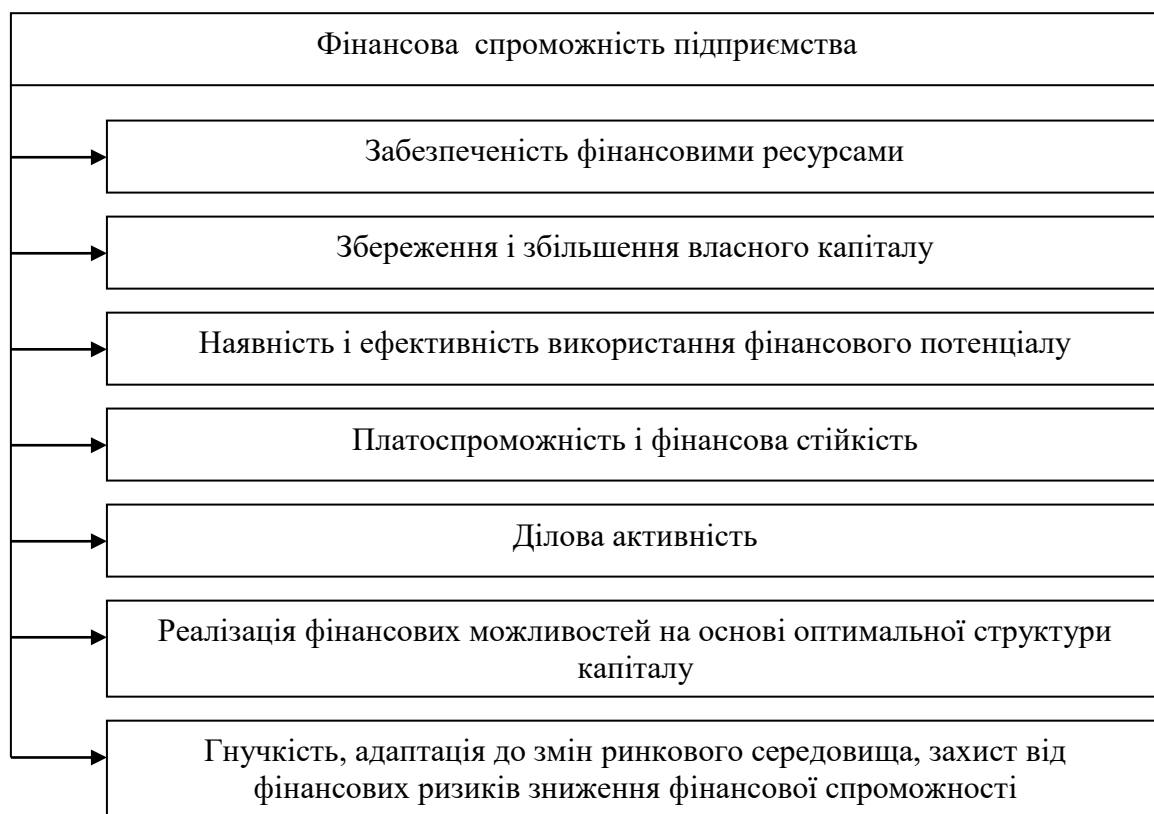

Рисунок 1.1 – Система характеристик фінансової спроможності підприємства

Джерело: [41, с. 121]

Дослідження сутності та змісту, а також трактувань поняття «фінансова спроможність підприємства», наданих рядом відомих зарубіжних і вітчизняних

вчених, дало змогу поглибити ці визначення та тлумачити зазначене поняття як сукупність наявних й потенційних можливостей щодо забезпечення фінансової безпеки та захисту від ризиків за умови дотримання фінансових інтересів різних груп учасників ринкових відносин [41, с. 121].

Фінансова спроможність забезпечується, коли виконується хоча б одна з таких умов:

- по-перше, наявність фінансової достатності;
- по-друге, є достатнє фінансове забезпечення підприємства і його дієздатність, яка сприяє результативному використанню ресурсів;
- по-третє, забезпечується фінансова стійкість, що характеризується здатністю самостійно забезпечувати розвиток [94, с. 98].

Фінансове становище підприємства є основою фінансової спроможності і визначається:

- досягнутими за звітний період фінансовими результатами;
- активними і пасивними статтями балансу, а також співвідношенням між ними.

Як комплексне, багатомірне поняття фінансова спроможність підприємства повинна ґрунтуватися на дослідженні фінансового стану. Оцінка фінансової спроможності здійснюється за допомогою системи показників, які включають: майновий стан, ресурсний фінансовий потенціал, економічний розвиток, платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність, прибутковість та ділову активність. Неefективне розміщення фінансових ресурсів, їх іммобілізація, неплатоспроможність, заборгованість перед бюджетом та іншими контрагентами ринку, недостатнє фінансове забезпечення подальшого розвитку у зв'язку з несприятливими тенденціями в операційній діяльності, неправильно обрана фінансова стратегія і тактика є наслідком низької фінансової спроможності або неспроможності суб'єкта господарювання взагалі.

Характеристика фінансового становища може бути виконана з позиції як короткострокової, так і довгострокової перспективи. У першому випадку це ліквідність і платоспроможність підприємства, у другому – фінансова стійкість.

Оскільки фінансовий і майновий потенціал підприємства є взаємозалежними – нераціональна структура майна, його неякісний склад можуть призвести до погіршення фінансового становища. І навпаки: невиправдане заморожування засобів у виробничих запасах або дебіторській заборгованості може позначитися на своєчасності поточних платежів, а невиправдане збільшення позикових коштів – призвести до необхідності зменшити майно підприємства для розрахунків із кредиторами. Забезпечення фінансової спроможності є пріоритетним напрямом фінансової політики підприємства, що потребує системного і комплексного вивчення його виробничо-господарської та фінансової діяльності з метою активізації економічного розвитку.

Концептуальні засади визначення фінансової спроможності суб'єкта господарювання повинні включати такі положення:

- фінансова спроможність суб'єкта господарювання визначається його фінансовими можливостями у забезпеченні цілей власників та соціально-економічних потреб працівників підприємства у повному обсязі, що зумовлює розгляд її фінансової достатності;

- фінансова спроможність повинна розглядатися як результативність господарської діяльності підприємства, а тому характеризуватись фінансовою дієздатністю підприємства у забезпеченні соціально-економічного розвитку;

- за комплексного підходу, фінансова спроможність суб'єкта господарювання розглядається як відкрита фінансово-економічна система яка існує за рахунок наявних і потенційних фінансових ресурсів.

О. В. Чернявська та О. А. Горбунова визначають фінансову спроможність як такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток організації на основі росту прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику [94, с. 99]. Це система грошових потоків, які забезпечують процес виробництва та відтворення у рамках даного торговельного підприємства та сукупність форм і методів їх витрачання (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Середовище фінансових ресурсів виробничого підприємства

Джерело: [94, с. 98]

Дослідження фінансових ресурсів неможливе без аналізу грошових потоків. Значення грошових потоків у діяльності підприємства визначається рядом положень, серед них:

1) грошові потоки обслуговують господарську діяльність підприємства практично у всіх її аспектах. При цьому грошовий потік можна представити як систему «фінансового кровообігу» господарського організму підприємства;

2) ефективне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності операційного процесу підприємства. Будь-який збій при здійсненні платежів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції тощо;

3) раціонально організовані грошові потоки дозволяють скоротити потреби підприємства у позиковому капіталі. Ефективно використовуючи грошові потоки можна забезпечити більш раціональне використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність

темпів розвитку підприємства від залучених кредитів.

Змістовними характеристиками фінансової спроможності підприємства є:

1) фінансова достатність; 2) фінансова дієздатність; 3) фінансова стійкість [9].

Характеристика елементів фінансової достатності зображена на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Змістовні характеристики фінансової достатності виробничого підприємства

Джерело: авторська розробка на основі [8; 91; 94]

Фінансова достатність підприємства розглядається як збалансованість його фінансових можливостей і потреб, тобто забезпеченість суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, достатніми для гарантування безперервного та своєчасного задоволення потреб фінансово-економічного розвитку [93, с. 8] (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 – Змістовні характеристики фінансової дієздатності виробничого підприємства

Джерело: авторська розробка на основі [67; 72]

Під фінансовою дієздатністю виробничого підприємства розуміється здатність його суб'єктів оптимально розподіляти та ефективно використовувати

фінансові ресурси, нарощуючи фінансовий потенціал, що забезпечує результативність, фінансової політики підприємства та формує його конкурентні переваги – ексклюзивні цінності, якими володіє підприємство.

Фактори конкурентних переваг можуть бути: матеріальними або віртуальними (ноу-хау та інші нематеріальні активи; зовнішніми і внутрішніми, базисними або другорядними; спрямованими на підвищення якості об'єкта на стадіях його життєвого циклу, на ресурсозбереження на цих стадіях, або на рішення тих та інших задач одночасно; стратегічними або тактичними; технічними, економічними, організаційними та психологічними; спадкоємними або придбаними. Фінансова дієздатність повинна включати такі основні принципи: оптимальний розподіл фінансових ресурсів, ефективність використання фінансових ресурсів, здатність нарощувати фінансовий потенціал.

Фінансову стійкість суб'єкта господарювання визначають як здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім негативним впливам на соціально-економічний розвиток шляхом дотримання такої структури джерел фінансування, яка забезпечуватиме стабільність розвитку – у коротко- та довгостроковій перспективі. Фінансова стійкість передбачає такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику [85].

Достатня частка власного капіталу означає, що зовнішні джерела фінансування використовуються підприємством лише в тих межах, в яких воно здатне забезпечити своєчасне їх повернення. У такому разі короткострокові зобов'язання не повинні перевищувати розмір ліквідних активів. Під ліквідністю розуміється здатність активів перетворюватися на кошти [10; 67].

Змістовна характеристика фінансової спроможності підприємства у контексті його фінансової стійкості наведена на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 – Змістова характеристика фінансової стійкості виробничого підприємства

Джерело: авторська розробка на основі [31; 34; 48]

Наявність у достатньому розмірі фінансових ресурсів, їхнє ефективне використання визначають позитивний фінансовий стан підприємства: платоспроможність, фінансову стійкість, ліквідність. У цьому зв'язку найважливішим завданням підприємств є пошук резервів збільшення власних фінансових ресурсів і найефективніше їх використання з метою підвищення ефективності роботи підприємства загалом.

Фінансова достатність дає можливість оцінити фінансовий потенціал підприємства, тобто рівень забезпечення фінансовими ресурсами.

У загальному вигляді можна стверджувати, що фінансова стійкість – це поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, тому їх слід визначати як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативність їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Фінансова стійкість відображає такий стан його фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперервний процес виробництва й реалізації продукції, а також затрати на його розширення й оновлення.

Це головний компонент загальної економічної стійкості підприємства, оскільки є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, формується в процесі його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Рівень фінансової стійкості характеризується таким станом фінансових ресурсів, який відповідає вимогам ринку, забезпечує розвиток підприємства на основі прибутку і капіталу в умовах допустимого рівня ризику. Високий рівень фінансової стійкості забезпечується за високого обсягу його власних фінансових ресурсів, основним джерелом яких є чистий прибуток.

Забезпечення високої фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку відбувається шляхом втілення ефективної політики фінансування господарської діяльності підприємства, управління формуванням фінансових ресурсів, оптимізації фінансової структури підприємства.

Таким чином, фінансова спроможність є одним з основних аспектів діяльності підприємства, якому належить провідне місце в системі завдань фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Це зумовлено тим, що фінансова спроможність дає змогу оцінити внутрішній і зовнішній стан підприємства, визначити рівень прибутковості та перспективи його розвитку,

дослідити ефективність використання виробничо-фінансових ресурсів.

Узагальнивши результати дослідження, підтримуємо можна відзначити, що фінансова спроможність як економічна категорія, використовується для оцінки фінансового положення підприємства, та визначається як сукупність характеристик фінансового стану підприємства, які сприяють досягненню оперативних, тактичних та стратегічних цілей господарської діяльності підприємства за рахунок забезпечення його фінансової достатності, стійкості та дієздатності.

1.2 Механізм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства

Механізм управління фінансовою спроможністю підприємства є одним з найбільш значимих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, який досить тісно пов'язаний з іншими системами управління, органічно входить до системи управління доходами та витратами, рухом активів, капіталу і грошових потоків, управління структурою капіталу, показниками ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності, іншими аспектами його діяльності [24, с. 74].

Якщо фінанси – об'єктивна економічна категорія, що відображає об'єктивно існуючі грошові відносини, то фінансовий механізм – це система управління фінансами, або спосіб впливу на фінансові відносини через фінансові важелі за допомогою фінансових методів [25, с. 106]

Найважливішою зі складових стійкого функціонування та розвитку підприємства є саме фінансова складова, а отже, вихідною базою для управління фінансовою спроможністю підприємства є управління фінансовою стійкістю підприємства, тобто, його фактичний фінансовий стан. Задовільний фінансовий стан підприємства – це важлива умова його безперервного й

ефективного функціонування. Для його досягнення необхідно забезпечити постійну платоспроможність підприємства, високу ліквідність його балансу, фінансову незалежність і високу результативність господарювання. До того ж в умовах ринку стійким вважається такий господарюючий суб'єкт, який за рахунок власних коштів покриває вкладені в активи підприємства кошти й відповідає за своїми зобов'язаннями, тобто є фінансово спроможним.

У результаті здійснення будь-якої господарської операції стан підприємства переходить від одного типу стійкості в іншій. Знаючи граничні межі зміни джерел коштів, можна ефективно управляти стійким розвитком, що припускає визначення критичних значень стану підприємства й орієнтацію на ці значення.

Таким чином, стійкість функціонування промислового підприємства можна охарактеризувати як його здатність незмінно виконувати властиві йому функції при впливі різних факторів і забезпечувати при цьому прийнятні фінансово-господарчі результати [25, с. 108].

Перспективним напрямом в управлінні фінансово-економічною діяльністю підприємств є розробка механізму управління їх фінансовою спроможністю, який би забезпечував прийняття оперативних та стратегічних управлінських фінансових рішень.

Його сутність можна визначити як систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, які на основі діагностики фактичного стану фінансової стійкості, визначення чинників, що дестабілізують стійкість розвитку та оцінки індикаторів фінансово стійкого розвитку, дозволяють привести у відповідність цілі та завдання діяльності підприємства до умов внутрішнього і зовнішнього середовища, забезпечити збалансованість між необхідним обсягом фінансових потреб і фактичним фінансово-ресурсним потенціалом на певній стадії та фазі життєвого циклу підприємства [26, с. 76].

Механізм управління фінансовою спроможністю суб'єкта підприємництва слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-

технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [70, с. 85].

Послідовність етапів процесу управління фінансовою спроможністю підприємства наведено на рисунку 1.6.

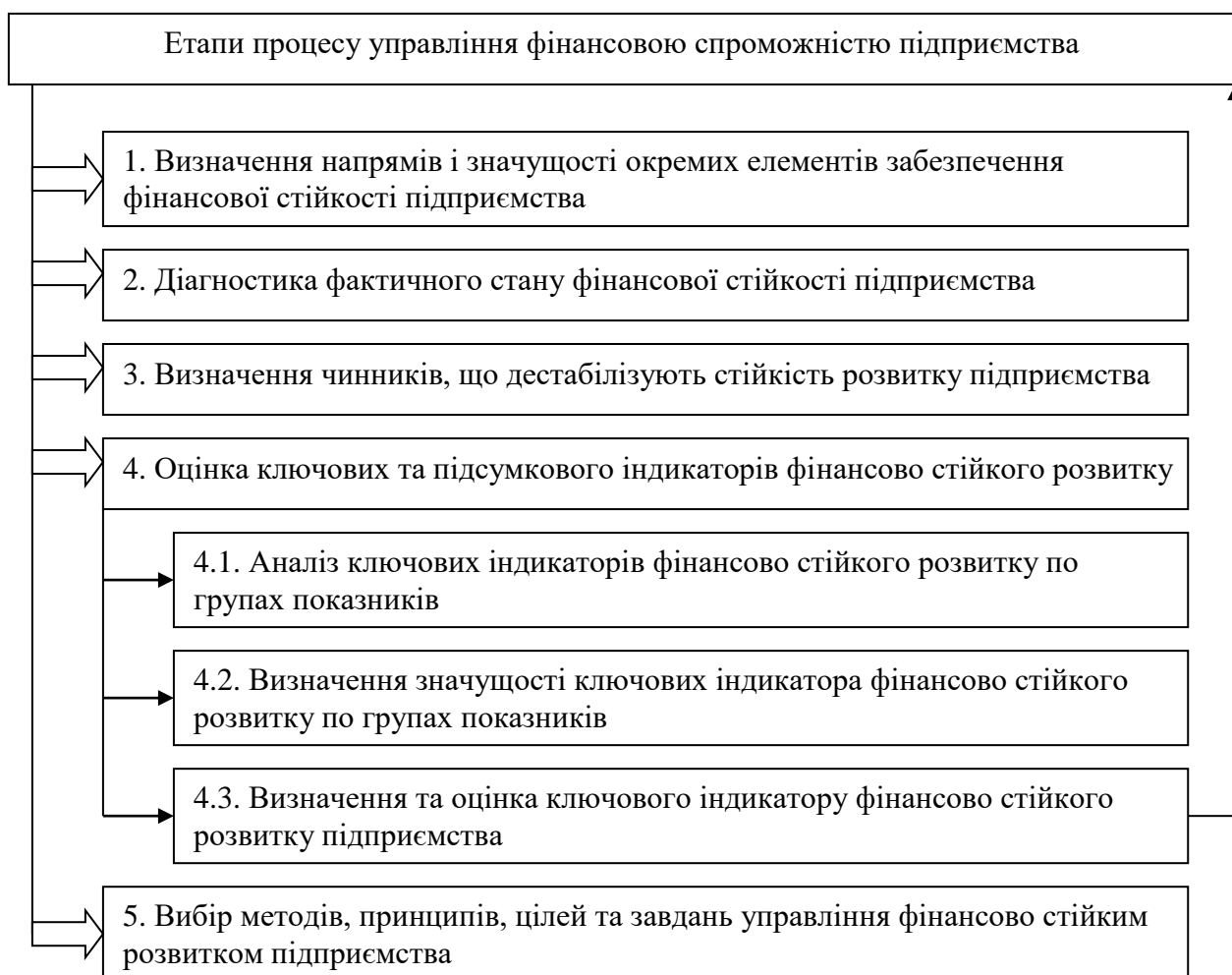

Рисунок 1.6 – Етапи механізму управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [29; 43]

Можна констатувати, що основами фінансового механізму управління фінансовою спроможністю та стійкого розвитку виробничого підприємства є:

– забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів у майбутньому періоді. Це завдання реалізується шляхом визначення загальної потреби у фінансових ресурсах підприємства на майбутній період, максимізації обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, визначення доцільності формування фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел, управління залученням позикових фінансових коштів, оптимізації структури джерел формування ресурсного фінансового потенціалу;

– забезпечення найбільш ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів для виробничого й соціального розвитку підприємства, виплати необхідного рівня доходів на інвестований капітал власникам підприємства тощо;

– оптимізація грошового обороту. Це завдання вирішується шляхом ефективного управління грошовими потоками підприємства у процесі кругообігу його коштів, забезпеченням синхронізації обсягів отримання й витрат коштів у певні періоди, підтримкою необхідної ліквідності його оборотних активів;

– забезпечення максимізації фінансових результатів діяльності підприємства, яка досягається за рахунок ефективного управління активами, залучення у господарський оборот позикових фінансових ресурсів, вибору найбільш ефективних напрямів операційної та фінансової діяльності;

– забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику. Якщо рівень прибутку підприємства заданий або спланований заздалегідь, важливим завданням є зниження рівня фінансового ризику, що забезпечує одержання цього прибутку;

– забезпечення постійної фінансової стійкості підприємства у процесі його розвитку, яка характеризується прийнятним рівнем ліквідності та платоспроможності, ділової активності й рентабельності підприємства на всіх етапах його розвитку та забезпечується формуванням оптимальної структури капіталу й активів, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем

самофінансування інвестиційних потреб [25, с. 111].

Більшість дослідників розглядають фінансову спроможність як комплексну характеристику фінансового стану, як здатність суб'єкта господарювання стабільно функціонувати та нормально розвиватись, зберігаючи при цьому платоспроможність та підтримуючи фінансову безпеку та рівновагу у мінливих, ризикових умовах внутрішнього і зовнішнього середовища.

Сформулювати сутність поняття «спроможність» дозволяє визначення сутності поняття «рівновага» стосовно до процесу обороту капіталу на підприємстві: фінансова стійкість кругообігу капіталу на підприємстві – спроможність матеріально-фінансових потоків по всіх фазах циклу обороту капіталу повертатися в стан, який забезпечує правильні пропорції в їх русі, незважаючи на вплив дестабілізуючих чинників. Тоді як фінансова нестійкість – нездатність матеріально-фінансових потоків по окремих або по усіх фазах циклу обороту капіталу повертатися в стан, який забезпечує правильні пропорції в їх русі під впливом дестабілізуючих чинників [31, с. 42].

Отже, тлумачення терміна «спроможність» ґрунтується на здатності зберігати певні параметри, властивості під впливом несприятливих умов як незмінність факту існування у довготривалому періоді.

В контексті сформульованого комплексного характеру поняття «фінансова спроможність» обґрунтовується як важливість досягнення позитивного управлінського впливу на загальні фінансово-економічні результати функціонування підприємства, і фінансову стійкість зокрема.

Механізм управління фінансовою спроможністю із застосуванням інструментів фінансового механізму дозволяє забезпечити ефективність фінансово-господарської діяльності виробничого підприємства (рис. 1.7).

Доцільно відзначити, що в системі управління фінансовою спроможністю важливу роль відіграє визначення головної мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень. Це включає

необхідність у розробці стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства, тобто визначення стратегічних напрямів, цілей та перспектив розвитку підприємства, при цьому необхідно узгодити цілі розробленої стратегії із загальною стратегією підприємства [47, с. 130].

Рисунок 1.7 – Механізм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства

Джерело: розроблено автором [33; 47; 72]

Важливою складовою є оцінка поточного рівня фінансової стійкості, а також виявлення та аналіз факторів, які впливають на об'єкт і на виконання поставлених завдань і цілей. Оцінка поточного стану фінансової спроможності

підприємства здійснюється на основі різноманітних методів фінансового аналізу (наприклад, розрахунок аналітичних коефіцієнтів і порівняння їх з нормативними значеннями та ін.).

Від досягнутого рівня фінансової стійкості залежить і зворотний зв'язок зі стратегічними цілями управлінського впливу на капітал, ресурси, результати діяльності, а отже і на фінансову спроможність підприємства в цілому.

Для оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства, а саме стану еталонної чи достатньої фінансової стійкості, фінансової нестійкості, на основі даних бухгалтерського балансу запропоновано до використання ключові індикатори платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, розрахунок яких базується на основі відповідних співвідношень між статтями балансу.

За результатами оцінювання ключових і підсумкового індикаторів можна діагностувати фактичний стан підприємства, а саме: стійкий або нестійкий стан підприємства на ринку; керований або слабокерований процес розвитку підприємства; дія дестабілізуючих чинників є оборотною або безповоротною (некерованою).

Інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємства представляє собою сукупність методів, важелів, способів, засобів здійснення управлінського впливу.

Важливим для ефективної реалізації механізму управління є визначення методів впливу на зазначені раніше чинники. Характерним для цього етапу, як вважає М.Н. Любенко, є застосування інструментарію управління фінансовою стійкістю, вибір якого залежить від можливостей підприємства, виду його діяльності, рівня організації контролю та управління на підприємстві, досягнутого фінансового стану, особливостей зовнішнього ринкового середовища тощо [47, с. 130]. Для реалізації стратегії керівникам необхідно мати набір методик та моделей, на основі яких можна приймати найбільш доцільні рішення. Успіх реалізації розробленої стратегії підприємства залежить певною мірою від діючої системи контролю і моніторингу.

Із різноманіття ризиків, що супроводжують діяльність підприємства, виділяють ризик зниження фінансової стійкості, а отже, і його фінансової спроможності. Управління ризиком зниження фінансової стійкості є складовою загальної стратегії управління фінансовою спроможністю підприємства. Вона полягає в тому, що при розробці системи заходів щодо вияву і попередження негативних наслідків ризику вводиться додаткова мета – ліквідація загроз, пов'язаних із цим ризиком. Для оцінки ризику зниження фінансової стійкості використовують розрахунково-аналітичні методи оцінки, що дають кількісне уявлення про цей ризик. В управлінні ризиками щонайперше належить здійснювати експертну оцінку сили негативного впливу на фінансову стійкість мінливості факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Однією з найважливіших складових механізму управління фінансовою стійкістю є методологія аналітичної оцінки досягнутого на підприємстві рівня фінансової стійкості, яка повинна ґрунтуватись на використанні системи показників-індикаторів, здатних відобразити окремі сторони у досягненні фінансової стійкості, оскільки остання є комплексною характеристикою якості фінансового стану. При цьому набір показників-індикаторів повинен мати в основі традиційні коефіцієнтні показники оцінки структури капіталу, рентабельності, платоспроможності, але при цьому включати їх обмежену кількість, уникаючи застосування показників, які мають безпосередній «перехресний» взаємозв'язок.

Механізм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства спирається на інформаційну базу, яка об'єднує інформацію, що надходить за результатами дії різних методів цього механізму: планування, обліку, аналізу, контролю, прогнозування

Підсумовуючи викладене, відзначимо, що одним з пріоритетних завдань на даний час є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його функціонування і розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової спроможності підприємства, яку характеризують ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість підприємства, яка забезпечується

формуванням раціональної структури капіталу та майна, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел.

Проведені дослідження та результати їх узагальнення дозволяють констатувати, що фінансовий механізм управління фінансовою спроможністю можна визначити як спосіб впливу підсистеми, яка включає нормативно-правове, адміністративно-організаційне й інформаційне забезпечення, на фінансові відносини за допомогою важелів і методів, а через них на виробничо-господарські, фінансові й інвестиційні процеси для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Найважливішою зі складових стійкого розвитку підприємства є фінансова складова. М.Н. Любенко вважає необхідним змінити для підприємств критерії фінансової стійкості, серед яких пропонується виділити групи показників фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ділової активності, рентабельності, які всебічно характеризують фінансовий стан, здатність до фінансово стійкого розвитку підприємства, а отже, і його фінансову спроможність [46, с. 131].

Формування ефективного механізму управління фінансовою стійкістю та спроможністю дозволить керівникам використовувати його для забезпечення стабільного функціонування підприємства в майбутньому. Фінансова стійкість є якісною характеристикою фінансового стану підприємства і, безумовно, однією з основних фінансових складових фінансової спроможності.

1.3 Система показників оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства

Правильно оцінити ситуацію, яка склалася на підприємстві, знайти найбільш вразливі місця, сформувати стратегічні й тактичні цілі та запропонувати ефективні заходи виходу з кризового стану, за необхідності,

та забезпечити фінансову спроможність суб'єкта господарювання можна лише на основі результатів дослідження.

Оцінка фінансової спроможності виробничого підприємства є важливим засобом виявлення резервів нарощування фінансового потенціалу, підвищення ефективності розширеного відтворення, удосконалення діяльності суб'єкта господарювання [28, с. 142]

Діагностика в перекладі із грецької означає розпізнавання, розпізнання, визначення ознак, знання прикмет, розпізнання явищ за їх прикметами [74, с. 73]. Поняття «діагностика» є похідним від слова діагноз, що в медичній практиці і відображає загальну інформацію про стан здоров'я пацієнта на підставі проведених медичних оглядів та обстежень. На початку ХХ ст. з'являється термін «технічна діагностика», а в кінці ХХ ст. починають використовувати термін «економічна діагностика» [55, с. 2]. Отже, можна стверджувати, що діагностика – це процес отримання, систематизації та відображення інформації про етап об'єкта досліджень.

В «Економічній енциклопедії» визначається, що діагностика економічної системи на макрорівні – це сукупність досліджень для з'ясування цілей функціонування підприємства, способів його досягнення і виявлення недоліків [27, с. 87].

У монографії «Діагностика стану підприємства: теорія та практика» визначається, що діагностика діяльності підприємства – це творчий процес, різноманітний за змістом, який здійснюється за допомогою різних аналітичних прийомів з урахуванням специфіки виробництва, його організації на конкретному підприємстві. Це свідчить, про те, що результати діагностики залежать від творчих здібностей особи, яка її проводить. Отже, для отримання достовірних результатів необхідним є удосконалення вмінь, знань та навичок працівниками підприємства, що здійснюють даний процес [20, с. 33].

Погляди окремих вітчизняних і зарубіжних авторів на поняття «діагностика підприємства» проаналізовано у таблиці 1.1.

Проведений аналіз дозволяє визначити такі напрямки діагностування

фінансової спроможності підприємства :

- виявлення проблем щодо негативних наслідків діяльності підприємства [3, с. 159] ;
 - проведення цільового фінансового аналізу [6];
 - встановлення наявності або відсутності кризової ситуації [87];
- дослідження цілей функціонування підприємства та методи їх реалізації [7].

Таблиця 1.1 – Аналіз авторських підходів до визначення поняття «діагностика підприємства»

Автор	Визначення поняття	Ключові слова
Л. Лігоненко [46]	Діагностика проблем, що виникли у процесі функціонування підприємства та можуть зумовити негативні наслідки у його життєдіяльності	Аналіз проблем у діяльності підприємства, що можуть призвести до негативних наслідків
О. Андрушко, М. Горбачевська [4]	Система ретроспективного, оперативного і перспективного цільового аналізу, спрямованого на виявлення ознак кризового стану підприємства, оцінку загрози його банкрутства та можливостей подолання кризи	Ретроспективний, оперативний і перспективний аналіз з метою виявлення кризових ознак, загроз та перспективних можливостей розвитку
І. Бланк [6]	Система цільового фінансового аналізу, спрямована на виявлення кризового стану підприємства, який спричиняє загрозу його банкрутства	Цільовий фінансовий аналіз як база для виявлення кризового стану підприємства
Л. Коваленко, Л. Ремньова [35]	Сукупність методів аналізу для своєчасного розпізнавання симптомів фінансової кризи на підприємстві і оперативного реагування на неї на початкових стадіях з метою зменшення ймовірності повної фінансової неспроможності суб'єктів господарювання	Аналіз симптомів фінансової кризи і оперативне реагування на неї з метою попередження фінансової неспроможності підприємства на початкових стадіях
Ю. Терлецька [85]	Визначення наявності або відсутності кризової ситуації, з одного боку, та виявлення проблем і пропозиція можливих варіантів їх вирішення - з іншого	Виявлення існуючих проблем оточення, кризової ситуації та розроблення конкретних пропозицій щодо її подолання
А. Азріліян [7]	Дослідження, орієнтоване на визначення цілей функціонування підприємства, методів їх досягнення та виявлення недоліків	Дослідження цілей підприємства, методи їх реалізації, діагностика й виокремлення недоліків
Штангрет А. М. [101]	Необхідний етап дослідження проблем, що мають місце у процесі життєдіяльності Певної системи, який відбувається після виявлення проблеми в результаті контролю	Дослідження проблем життєдіяльності системи на основі результатів контролю

Розглянуті підходи вміщують: аналіз і дослідження фінансової спроможності підприємства, який потребує вивчення макро-, мезо- та мікрооточення; цільовий аналіз функціонування підприємства щодо виявлення

проблем; розроблення рекомендацій для вирішення суперечностей і подолання кризового стану. На нашу думку, при розкритті сутності та завдань діагностики фінансової спроможності підприємства не враховане таке:

- фактор часу як найбільш визначальний у процесі діагностики;
- не доцільне ототожнення діагностики фінансової спроможності підприємства із фінансовим аналізом, який є лише одним із інструментів діагностики та не дозволяє проаналізувати усі сторони діяльності підприємства і, як наслідок, отримати достовірні та об'єктивні результати;
- розбіжності щодо виділення ключових питань у визначенні.

Л. А. Костирко виділяє чотири концепції діагностики, а саме:

1) аналітична концепція: передбачає систематичне оцінювання діяльності підприємства за обраними параметрами на підставі даних фінансового, податкового, управлінського та оперативного обліків;

2) інформаційна концепція: діагностика визначається як система ідентифікації проблем підприємства, причин, що їх зумовили, з метою інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень;

3) антикризова концепція: передбачає діагностику поточних та потенційних кризових явищ на підприємстві з метою нейтралізації їх впливу в майбутньому;

4) консультаційно-дорадча концепція: прирівнює систему діагностики до дорадчих інформаційних систем економічного спрямування локального типу, які ґрунтуються на використанні сучасних програмних продуктів і спрямовані на виконання конкретних завдань діагностики [40, с. 122].

Варто відзначити, що у більшості наукових праць, що присвячені проблемі фінансової діагностики підприємств, розглядаються лише окремі її аспекти [43, с. 235]. Діагностику часто визначають лише як напрямок економічного аналізу, що значно зменшує її значення та обмежує сферу застосування. Фінансова діагностика, яку іноді ототожнюють з фінансовим аналізом, у той же час має суттєві відмінності від нього [98].

Фінансова діагностика близька до фінансового аналізу, однак це не

одне і те саме. Вони відрізняються за цілями, задачами, інструментарієм. Аналіз визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. При цьому слід підкреслити різноплановість тлумачення сутності фінансового стану та відсутність єдиної думки щодо методології та методики проведення фінансової діагностики.

Діагностика, яка орієнтована на пізнання фінансових протиріч, основну увагу приділяє інтерпретації тих або інших фінансових результатів діяльності підприємства (табл. 1.2) [77, с. 120].

Таблиця 1.2 – Підходи до визначення поняття «фінансова діагностика»

Фінансова діагностика – це
процес дослідження фінансового стану підприємства для виявлення в динаміці симптомів явищ, які можуть затримати досягнення встановлених цілей та вирішення завдань, створюючи загрозу запланованій діяльності. Це передбачає розробку коригуючих рішень та/або перегляд цілей і прогнозів [88]
процес оцінки стану господарюючого суб'єкта відносно встановлених на поточний момент оптимальних критеріїв [66]
управлінська робота з виявлення проблем і вузьких місць системи управління підприємством [67]
процес оцінки стану об'єкта, його ліквідності та платоспроможності за допомогою методів експрес-аналізу і поглибленого аналізу, що дасть змогу виявити проблеми фінансового стану підприємства, причини їх виникнення та визначити методи покращення ситуації [21]
прийом встановлення, визначення ознак, причин деформацій і відхилень об'єкта від норми, тенденцій, задуму, цілі [43]
метод аналізу стану виробничої системи для виявлення й усунення в ній диспропорцій, що сприяють появі «вузьких місць», тобто «хвороб» виробничого організму [59]
фінансова діагностика є суттєвим елементом фінансового менеджменту та аудиту. Вона виступає прерогативою найвищої та середньої ланки управлінських структур підприємства, спроможних впливати на формування фінансових ресурсів і потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних із визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, економічного зростання підприємства [22]
діагностика банкрутства - такий вид фінансового аналізу, що націлений передовсім на виявлення якомога раніше різноманітних збоїв і недоліків у діяльності підприємства, потенційно небезпечних з погляду можливості настання банкрутства [34]
система експрес-діагностики банкрутства забезпечує раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і дозволяє прийняти оперативні заходи для їх нейтралізації...», а «...фундаментальна діагностика банкрутства дозволяє одержати найбільш розгорнуту картину кризового фінансового стану підприємства і конкретизувати форми і методи майбутнього його оздоровлення» [6]
аналітична діагностика - це процес децентралізованої аналітичної обробки економічної інформації на основі використання ПЕОМ з метою розроблення ефективної фінансової стратегії корпорації [77]

Із розглянутих у таблиці 1.2 тлумачень найбільш чітко розкривають сутність фінансової діагностики автори праць [22, с. 235], визначаючи її

діагностичну роль у виявленні проблем, які можуть зашкодити досягненню цілей і реалізації запланованих завдань, з метою їх ліквідації та попередження виникнення проблемних ситуацій в майбутньому.

Фінансова діагностика вирішує основну проблему : встановлює необхідне і достатнє в якісному і кількісному вираженні для порівняння з нормативними значеннями показників об'єкта дослідження, враховуючи тенденції розвитку господарюючого суб'єкта, галузі, суспільства, традиції з метою подальшого порівняння поточного стану параметрів об'єкта дослідження з визнаними в даний момент оптимальними або перспективними їх значеннями.

Стосовно сутності фінансової діагностики С. Жукевич та Н. Кудлаєва зазначають, що вона сприяє вирішенню «...питання поточного руху фінансових ресурсів, їх формування й використання, поточного та довгострокового планування діяльності; є засобом поєднання фінансового та загального менеджменту в частині аналізу, а також фінансового забезпечення стратегії підприємства...» [22, с. 235].

Отже, під фінансовою діагностикою діяльності виробничого підприємства розуміють процес поточного спостереження, контролю, оцінювання, аналізу та прогнозування фінансово-економічної результативності для задоволення потреб різних груп користувачів.

Класифікація видів фінансової діагностики в управлінні підприємством подано на рисунку 1.8 . Антикризова концепція передбачає фінансову діагностику поточних та потенційних кризових явищ з метою нейтралізації їх впливу в майбутньому.

На думку деяких вчених, фінансова діагностика підприємства – це визначення поточного стану підприємства і динаміки його змін, можливих шляхів вирішення проблем за результатами розрахунків, оцінки та інтерпретації комплексу фінансових показників, що характеризують різні сторони діяльності підприємства [59, с. 78].

Фундаментальна діагностика здійснюється за такими основними етапами : систематизація основних факторів, що обумовлюють фінансову

спроможність підприємства; проведення комплексного фундаментального аналізу з використанням спеціальних методів оцінки впливу окремих факторів на фінансову спроможність підприємства; прогнозування розвитку кризового фінансового стану підприємства під негативною дією окремих факторів; прогнозування здатності підприємства до нейтралізації загрози банкрутства за рахунок внутрішнього фінансового потенціалу; кінцеве визначення масштабів фінансової неспроможності підприємства.

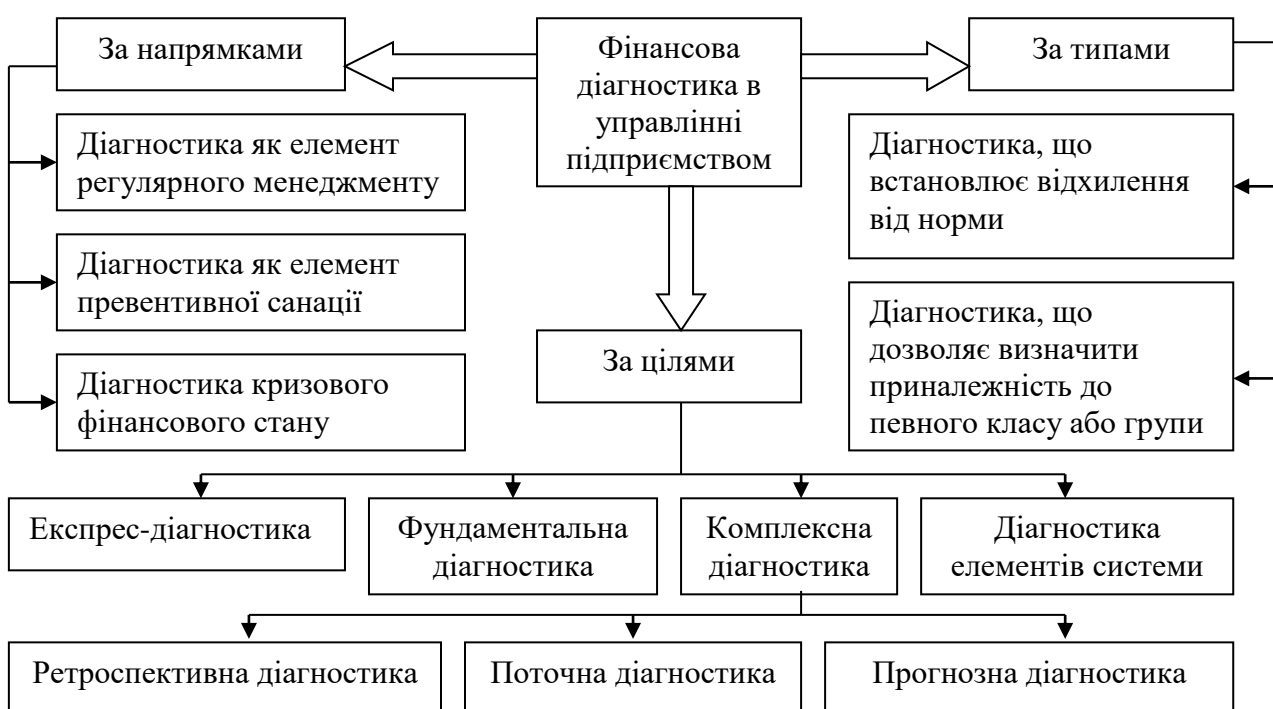

Рисунок 1.8 – Класифікація видів фінансової діагностики виробничого підприємства

Джерело: [20]

Проведення діагностики фінансової спроможності підприємства передбачає проведення динамічної комплексної діагностики усіх його часових лагів: ретроспекції, поточного аналізу та проспекції (прогнозування), що у підсумку визначає прийняття ефективних управлінських рішень.

Ретроспективна діагностика направлена на оцінку попереднього стану фінансової спроможності, на визначення рівня досягнення поставлених перед підприємством цілей та результативності фінансових планів, що дозволяє дати

об'єктивну оцінку ефективності управління підприємством, зокрема управління фінансовою діяльністю [52, с. 88].

Поточна діагностика визначає тенденції розвитку підприємства та міру досягнення його тактичних цілей.

Прогнозна фінансова діагностика направлена на оцінку можливостей підприємства реалізувати його стратегічні фінансові цілі.

У процесі перспективної фінансової діагностики ідентифікується стан керованої системи навіть за обмеженої інформації і непрямих ознаках посилення кризових тенденцій, створюється база для прогнозування можливих наслідків.

При цьому фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства. Він охоплює три основні напрями [90, с. 28]:

- 1) оцінювання фінансових потреб підприємства;
- 2) розподіл потоків грошових коштів залежно від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучених фінансових ресурсів та каналів їх одержання – кредити, пошук внутрішніх резервів тощо;
- 3) забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображала процеси та забезпечувала контроль за фінансовим станом підприємства.

Фінансовий аналіз як наука – це система спеціальних знань, що спрямована на дослідження економічних явищ та процесів у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості шляхом розчленування цілого на складові і виділення окремих сторін, властивостей, зв'язків [89, с. 36].

Аналіз фінансової спроможності підприємств засновується на таких положеннях: визначення типів фінансової спроможності; визначення критеріїв та умов досягнення фінансової спроможності; розрахунок інтегральних показників фінансової спроможності; визначення стану фінансової спроможності підприємства.

Л. А. Костирко, Н. В. Темнікова метою аналізу фінансової спроможності підприємства визначають комплексне дослідження їх платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства [41, с. 121].

У таблиці 1.3 наводяться підходи до визначення понять «фінансовий аналіз підприємства» [77, с. 120].

Таблиця 1.3 – Підходи до визначення поняття «фінансовий аналіз»

Фінансовий аналіз – це
глибоке, науково обґрунтоване дослідження фінансових відносин та руху фінансових ресурсів в єдиному виробничо-торгівельному процесі [2]
процес дослідження фінансового стану та основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку [22]
процес, що ґрунтується на вивченні даних про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності [67]
дослідницький процес, головною метою якого є розробка найбільш обґрунтованих пропозицій та прогнозів зміни фінансових умов функціонування суб'єкта господарювання [3]
процес одержання найбільшого числа ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивне і точне уявлення про фінансовий стан підприємства, та на основі яких практично всі користувачі фінансових звітів приймають рішення щодо оптимізації своїх інтересів [85]

Такій оцінці передуює ідентифікація типів фінансової спроможності виробничого підприємств: абсолютна, нормальна, порушена, передкризова, кризова. Основну увагу на цьому етапі приділено визначенню умов фінансової спроможності підприємств.

Виявлення і оцінка впливу окремих факторів на фінансову спроможність підприємства передбачає їх деталізацію і послідовний розгляд впливу кожного фактора. Оцінити вплив кожного фактора та надати узагальнену характеристику фінансової спроможності підприємств дає змогу інтегральна оцінка за її складовими (платоспроможність, рентабельність та фінансова стійкість):

$$I_{\text{фс}} = \sqrt{\left(\sum_{k=1}^m \text{ПЗС}_k \left(\sum_{i=1}^{n_k} \text{НП}_i\right)^2 + \left(\sum_{k=1}^m \text{ПЗС}_k \left(\frac{1}{Z_k} \sum_{i=1}^{s_k} \sum_{j=1}^{s_k} \text{ПВ}_{sj}\right)\right)^2 + \left(\sum_{k=1}^m \text{ПЗС}_k I_k \sum_{q=1}^h \frac{\text{ПЗТ}_q}{\max(\text{ПЗТ}_q)}\right) \left(\frac{1}{n_k} \sum_{i=1}^{n_k} B_{iq}\right)}\right)}$$

де ПЗС_k – показник значущості k-ої складової фінансової спроможності;

m – кількість складових;

НП i – нормовані показники фінансової спроможності;

n_k – кількість показників, що характеризують k -ту складову фінансової спроможності;

z_k, s_k – кількість нормативних співвідношень темпів зростання та кількість показників у динамічному нормативі k -ої складової;

ПВ $_{ij}$ – показник відповідності нормативному порядку між i -м і j -м показниками;

I_k – інтегральний індекс зміни показників k -ої складової фінансової спроможності;

ПЗТ $_q$ – показник значущості q -ої тенденції;

h – кількість тенденцій;

$Вiq$ – елементи матриці відповідності темпу приросту показників фінансової спроможності q -й тенденції.

Основним принципом аналізу фінансової спроможності підприємств є принцип системності. Це означає, що аналіз є системою, яка охоплює взаємопов'язані елементи, спрямовані на досягнення загальної мети. В основу такого представлення системи аналізу покладено блоки дослідження фінансової спроможності підприємств: кількісний аналіз (нормативний критерій) – заснований на порівнянні фактичних значень показників з нормативними; якісний аналіз (динамічний критерій) – передбачає аналіз тенденцій зміни показників фінансової спроможності; порівняльний аналіз динамічного нормативу з фактичними темпами зростання показників [41, с. 122].

Аналіз фінансової спроможності виробничого підприємства за нормативним критерієм спрямований на вирішення двох завдань: співставлення рекомендованих

показників фінансової спроможності з фактичними; визначення напрямів покращання стану фінансової спроможності підприємства та можливостей переходу на новий рівень. Аналіз фінансової спроможності підприємства за динамічним критерієм використовується для визначення показників зі стійкими темпами зростання, які стали вирішальними у формуванні її рівня. Аналіз

фінансової спроможності підприємства за нормативно-динамічним критерієм базується на співставленні темпів зміни її показників [40, с. 123].

Результати аналізу фінансової спроможності підприємства є підґрунтям розроблення та корегування його фінансової політики. Зіставлення фактичного рівня фінансової спроможності підприємства з даними минулих років застосовується для визначення тенденцій його зміни, з плановими показниками – для оцінки виконання плану, з показниками інших підприємств – для визначення рейтингу підприємства. Такий підхід придатний також для аналізу фінансової спроможності за видами економічної діяльності та галузями промисловості.

Переваги використання інтегрального показника фінансової спроможності підприємств полягають у наступному: врахування основних чинників фінансової спроможності; доступність з погляду наявності достатньої статистичної інформації; можливість прогнозування рівня фінансової спроможності на підставі результатів трендового аналізу показників платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості підприємств; придатність для проведення досліджень на мікро- і макрорівнях (підприємство, вид економічної діяльності, галузь промисловості).

Використовуючи методи фінансового аналізу, можна не тільки виявити основні фактори, що впливають на фінансову спроможність підприємства, але й вимірювати ступінь (силу) їх дії. Для цього застосовуються відповідні способи та прийоми економічних і математичних розрахунків.

Аналіз фінансової спроможності показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити аналітичну роботу, дає можливість виявити найважливіші та найслабкіші позиції у фінансовому стані підприємства.

Таким чином, фінансова діагностика є багатофакторною системою підтримки прийняття управлінських рішень, заснованою на принципово новій випереджаючій концепції управління. Така система покликана забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем щодо фінансової спроможності підприємства з метою забезпечення прийняття

випереджуючих управлінських рішень, спрямованих на досягнення його стратегічних та тактичних цілей.

Діагностика діяльності підприємства поєднує ретроспекцію (аналіз минулого), діагноз (систематизований опис сьогодення) і проспекцію (визначення можливого стану в майбутньому) фінансової спроможності підприємства. Центральне місце в процесі перспективного діагностування фінансової спроможності відведено аналізу, оцінці. Аналіз в управлінні фінансовою спроможністю суб'єкта підприємництва визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми.

Результати аналізу і діагностики стану фінансової спроможності підприємства є підставою розробки системи заходів, спрямованих на її відновлення, підтримку і підвищення за наступних обставин.

1. За умов повної втрати підприємством фінансової спроможності (кризовий стан) здійснюється санаційний аудит і приймається рішення щодо визнання або невизнання підприємства банкрутом. Подолання цієї проблеми залежить від своєчасності виявлення загрози та розробки і впровадження відповідних антикризових заходів, що дозволять відновити ліквідність і платоспроможність та запобігти процедурі банкрутства і ліквідації підприємства [20, с. 157]. Криза закінчується змінами структурно-організаційних форм підприємства: переходом підприємства після реструктуризації в більш досконалий стан (криза зростання), переведенням підприємства на випуск нової продукції (криза видозміни) або деструкції й заміни новою системою (криза розпаду).

2. В передкризовій ситуації стан підприємства стає предметом антикризового управління, в межах якого здійснюються заходи з фінансової стабілізації: усунення неплатоспроможності, відновлення фінансової стійкості та забезпечення фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі. Послідовність цих заходів відображає виконання завдання з усунення загрози банкрутства за ознакою часу: у короткостроковому періоді, на більш тривалому відрізку часу, у довгостроковому періоді. Мета заходів з фінансової стабілізації

вважається досягнутою, якщо відбулося відновлення фінансової спроможності підприємства.

3. Для фінансово спроможних підприємств пріоритетним завданням є підтримка і розвиток досягнутого рівня фінансової спроможності за рахунок реалізації комплексу заходів, які направлені на забезпечення можливостей підвищення рівня більшості основних її показників.

Запропонований методичний підхід до діагностики і аналізу фінансової спроможності надає можливість сформувати інформаційний базис для прийняття рішень та розробки фінансової політики щодо попередження фінансової неспроможності підприємств.

Таким чином, процес управління фінансово стійким розвитком та фінансовою спроможністю підприємства являє собою сукупність функцій управління, упорядкованих у логічній послідовності їх виконання, і містить такі етапи: визначення напрямів забезпечення сталого розвитку підприємства; елементи напрямів забезпечення сталого розвитку підприємства; оцінювання їх значущості та діагностика фактичного стану; діагностування стану підприємства; вибір типу управління розвитком підприємства; вибір методів, принципів, цілей і завдань управління стійким розвитком підприємства. Реалізація функцій, передбачених даним управлінським циклом, дозволяє забезпечити стійкий характер розвитку підприємства та достатню його фінансову спроможність.

Запропонований підхід до оцінки рівня фінансової стійкості та спроможності підприємства дає можливість проведення комплексної оцінки фінансової стійкості підприємства; високий рівень гнучкості, який виявляється у здатності враховувати при розрахунку інтегрального показника умови і особливості функціонування конкретного підприємства; дозволяє оцінити спрямованість і силу впливу кожної групи показників на загальний рівень фінансової стійкості та забезпечення його фінансової спроможності.

Висновки за розділом 1

Дослідивши теоретико-методичні засади фінансової спроможності виробничого підприємства, можемо зробити наступні висновки.

1. Фінансову спроможність можна визначити як економічну категорію, що використовується для оцінки фінансового положення підприємства, та визначається як сукупність характеристик фінансового стану суб'єкта господарювання, які сприяють досягненню стратегічних, тактичних та оперативних цілей організації бізнесу за рахунок забезпечення фінансової достатності, стійкості та дієздатності підприємства.

2. Механізм управління фінансовою спроможністю визначаємо як спосіб впливу підсистеми, яка включає нормативно-правове, адміністративно-організаційне й інформаційне забезпечення, на фінансові відносини за допомогою важелів і методів, а через них на виробничо-господарські, фінансові й інвестиційні процеси для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

3. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства здійснюється за допомогою системи показників, які включають: майновий стан, ресурсний фінансовий потенціал, економічний розвиток, платоспроможність, ліквідність, кредитоспроможність, прибутковість та ділову активність. Неєфективне розміщення фінансових ресурсів, їх іммобілізація, неплатоспроможність, заборгованість перед бюджетом та іншими контрагентами ринку, недостатнє фінансове забезпечення подальшого розвитку у зв'язку з несприятливими тенденціями в операційній діяльності, неправильно обрана фінансова стратегія і тактика є наслідком низької фінансової спроможності або неспроможності суб'єкта господарювання взагалі.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ
ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності
ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 рр.

ПрАТ «КИЇВХЛІБ» – це найбільший столичний виробник хліба, хлібобулочних та кондитерських виробів, що вже понад 85 років утримує провідні позиції у галузі вітчизняного хлібопечення. Являючись найпершим промисловим виробником хлібобулочної продукції у місті Києві, компанія «Київхліб» береже традиції та забезпечує високий стандарт якості виробів із 1930 року. Запуск нових виробничих ліній, реалізація інноваційних рецептур та постійне розширення асортименту дозволяють продовжити багаторічну історію успіху та утримувати провідні позиції на ринку вітчизняного виробництва хліба.

Компанія «Київхліб» є визнаним лідером хлібопекарського ринку України та відомим виробником пекарської продукції закордоном. До складу компанії входить 9 виробничих майданчиків у Києві та Київській області, потужність яких дозволяє щоденно виготовляти більш ніж 400 тонн хлібобулочних виробів та 10 тонн хлібних смаколиків. Асортимент продукції нараховує близько 250 найменувань, що включають різноманітні сорти хліба, сушки, пряники, печиво, булочки, рогалики, тістечка, торти та короваї, виготовлені під торговою маркою «Київхліб». Компанія має власний автопарк та широку дистриб'юторську мережу, що дозволяє забезпечити своєчасну доставку свіжого хліба та ароматної випічки на прилавки магазинів як в Україні, так і в країнах Європи, Азії та Північної Америки.

Для реальної оцінки фінансово-господарської діяльності виробничого підприємства використовується певна інформаційна база. Вона включає звітність ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки, зокрема Баланс (Звіт про

фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), та ін. Основні економічні і фінансові показники діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-)		Темп росту, %	
				2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.	2018 р. до 2017 р.	2019 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Капітал (станом на кінець періоду), тис. грн.	843582	759840	745901	-83742	-13939	90,1	98,2
1.1. Власний капітал, у т.ч.:	167057	164157	174828	-2900	10671	98,3	106,5
- власний оборотний капітал	-132031	-175966	-185102	-43935	-9136	133,3	105,2
- нерозподілений прибуток	90070	87306	97977	-2764	10671	96,9	112,2
1.2. Позиковий капітал, у т.ч.:	676525	595683	571073	-80842	-24610	88,1	95,9
- поточні зобов'язання за розрахунками	601625	520960	452355	-80665	-68605	86,6	86,8
2. Ресурси, тис. грн							
2.1. Середньорічна вартість основних засобів	150942	187947	202559	37005	14612	124,5	107,8
2.2. Середньорічна вартість оборотних активів, у т. ч.	509401	482106	402844	-27295	-79262	94,6	83,6
- запасів	125230	110771	103564	-14459	-7207	88,5	93,5
2.3. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	2465	2185	1911	-280	-274	88,6	87,5
3. Економічні показники							
3.1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2275641	1842323	1767501	-433318	-74822	80,9	95,9
3.2. Валовий прибуток, тис. грн.	551772	275410	301833	-276362	26423	49,9	109,6
3.3. Витрати, тис. грн.	2374487	1941623	1836873	-432864	-104750	81,8	94,6
- на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	104,3	105,4	103,9	1,1	-1,5	101,1	98,6
3.4. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1723869	1566913	1465668	-156956	-101245	90,9	93,5
3.5. Прибуток (збиток), тис. грн.	26131	14480	33525	-11651	19045	55,4	231,5
- від операційної діяльності	16306	-2514	13500	-18820	16014	-15,4	-536,9
- від звичайної діяльності до оподаткування	15268	-2764	10671	-18032	13435	-18,1	-386,1
3.6. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	15268	-2764	10671	-18032	13435	-18,1	-386,1
3.7. Продуктивність праці, тис. грн.	923,2	843,2	924,9	-80	81,7	91,3	109,7
3.6. Фондовіддача, грн	1507,6	980,2	872,6	-527,4	-107,6	65,0	89,0
4. Фінансові коефіцієнти:							
- автономії	0,198	0,216	0,234	0,018	0,018	109,1	108,3

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
- маневрування	-0,790	-1,072	-1,059	-0,282	0,013	135,7	98,8
- фінансової залежності	5,050	4,629	4,266	-0,421	-0,363	91,7	92,2
- абсолютної ліквідності	0,007	0,009	0,004	0,002	-0,005	128,6	44,4
- термінової ліквідності	0,702	0,614	0,615	-0,088	0,001	87,5	100,2
- загальної ліквідності	0,905	0,806	0,853	-0,099	0,047	89,1	105,8
5. Рентабельність, %							
- основних засобів	10,12	-1,47	5,27	-11,59	6,74	-14,5	-358,5
- продажу	0,67	-0,15	0,60	-0,82	0,75	-22,4	-400,0
- капіталу	1,81	-0,36	1,43	-2,17	1,79	-19,9	-397,2
- власного капіталу	9,14	-1,68	6,10	-10,82	7,78	-18,4	-363,1

Як свідчать дані таблиці 2.1, протягом досліджуваного періоду розмір капіталу виробничого підприємства постійно зменшується. Так, у 2018 році капітал підприємства зменшився на 83742 тис. грн, або на 9,9 % відносно 2017 року, а у 2019 році – на 13939 тис. грн, або на 1,8 % відносно 2018 року. Отже, підприємство на кінець досліджуваного періоду зменшило валюту балансу, що визначає погіршення його фінансової спроможності щодо діяльності.

Фінансування діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» відбувається за рахунок як власних коштів, так і позикових коштів у вигляді поточних зобов'язань.

У 2018 році власний капітал зменшився на 2900 тис. грн (або на 1,7%) порівняно з 2017 роком, проте значно збільшився у 2019 році відносно 2018 року на 10671 тис. грн, або на 6,5 %, що є позитивним.

Виробниче підприємство не забезпечене робочим капіталом за весь досліджуваний період. У 2017-2019 роках відзначався його дефіцит, який значно збільшився на кінець 2018 року відносно 2017 року на 43935 тис. грн, або на 33,3 %, та на 9136 тис. грн (5,2%) в 2019 році. Вітчизняна та зарубіжна практика визначає, що суттєвим і динамічним джерелом власних внутрішніх фінансових ресурсів є нерозподілений прибуток. Визначення його домінуючого впливу на формування власних оборотних коштів реалізується у часі, тобто, стійке поступове збільшення нерозподіленого прибутку, позитивно впливає на зростання власних оборотних коштів.

Брак власного капіталу виробниче підприємство компенсувало позиковим капіталом, а саме, поточними зобов'язаннями. У 2018 році позиковий капітал зменшився відносно 2017 року на 80842 тис. грн, або на 11,9%, а на кінець 2019 року він зменшився на 24610 тис. грн. відносно 2016 року, або на 4,1 % за рахунок аналогічної зміни поточних зобов'язань.

Таким чином, не зважаючи на нестачу коштів для здійснення господарської діяльності, підприємство зменшує позиковий капітал з метою збереження фінансової незалежності.

Майно підприємства складають необоротні та оборотні активи (рис. 2.1).

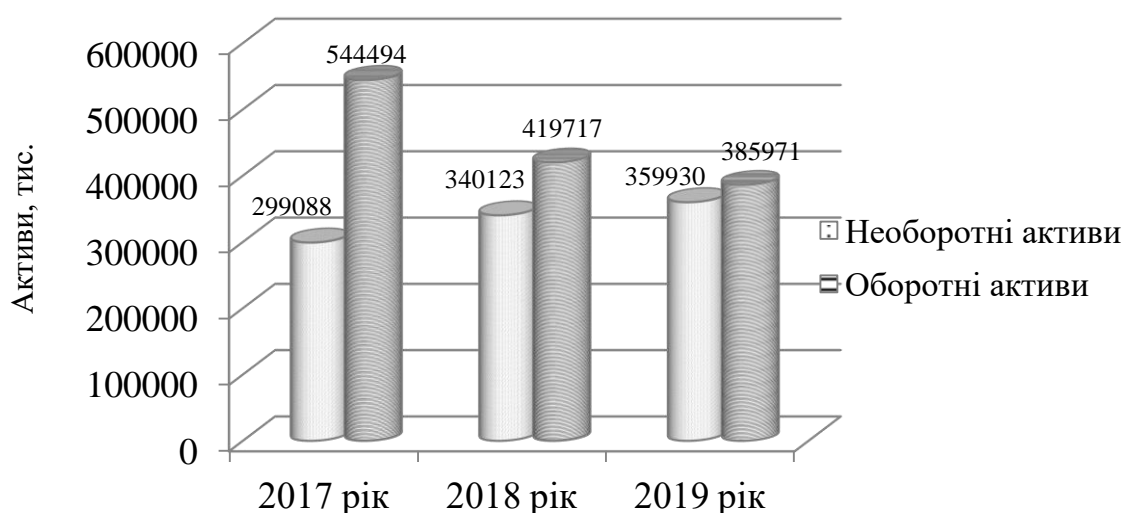

Рисунок 2.1 – Структура та динаміка майна ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки

Зростання первісної вартості основних засобів на підприємстві означає розширення масштабів ведення його фінансово-господарської діяльності. Доцільно зазначити, що наявні ресурси, які знаходяться на балансі ПрАТ «КІЇВХЛІБ», використовуються досить раціонально, враховуючи специфіку виробничої діяльності.

Середньорічна вартість основних засобів постійно зростала: на кінець 2018 року зросла порівняно з 2017 роком на 37005 тис. грн, або на 24,5 %, а на кінець 2019 року порівняно з попереднім періодом – на 14612 тис. грн, або на 7,8 %. При цьому залишкова та балансова вартість основних засобів на початок

2019 року становила 204410 тис. грн, а на кінець звітного періоду – вже 200708 тис. грн, що пояснюється незначним оновленням основних засобів та їх уповільненою амортизацією. Первісна вартість основних засобів на кінець 2019 року вища від її вартості на початок 2019 року (407030 тис. грн та 400969 тис. грн відповідно).

Знос основних засобів станом на кінець 2019 року склав або 50,7 % від первісної вартості, що вказує на їх зношеність, адже придатними до використання є лише 49,3 %, що може гальмувати подальше здійснення виробничо-господарської діяльності та зменшення рівня фінансової спроможності. Але зважаючи на прискорену амортизацію, знос на підприємстві знаходиться в задовільних межах. Це означає ефективний розподіл наявних ресурсів. Протягом звітного року товариство продовжувало впроваджувати екологічні заходи. Основні з них: охорона навколишнього природного середовища (охорона атмосферного повітря, очищення зворотних вод, отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обслуговування системи каналізаційних мереж, передача на утилізацію та вторинну переробку відходів виробництва, тощо).

Зниження фондівддачі у 2019 році майже на 11% вказує на зниження ефективності використання основних засобів. Зауважимо, що у 2018 році вона також зменшилась на 35 % порівняно з 2017 роком.

Середньорічна вартість оборотних активів підприємства зменшилась на кінець 2018 року порівняно з 2017 роком на 27295 тис. грн, або на 5,4 %, а на кінець 2019 року порівняно з 2018 роком – на 79262 тис. грн, або на 16,4 %. При цьому середньорічна вартість запасів скоротилася відповідно на 11,5%, та на 6,5 %. На кінець звітного періоду середньорічні залишки запасів склали 103564 тис. грн, що значно менше, ніж у минулих роках. Така тенденція пояснюється скороченням обсягів діяльності підприємства.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на кінець 2019 року склала 1911 осіб, що на 274 особи менше, або на 12,5 % від попереднього 2018 року, коли вона складала 2185 осіб. При цьому

продуктивність праці у 2018 зменшилась на 8,7 % та навпаки підвищилась на 9,7% у 2019 році, що є позитивним та вказує на можливості розширеного відтворення підприємства.

Відзначається коливання і прибутку від операційної діяльності підприємства: на кінець 2018 року він зменшився на 11651 тис. грн, або на 44,6 % порівняно з попереднім роком, а на кінець 2019 році – збільшився на 19045 тис. грн, або майже в 2,3 рази (рис. 2.2).

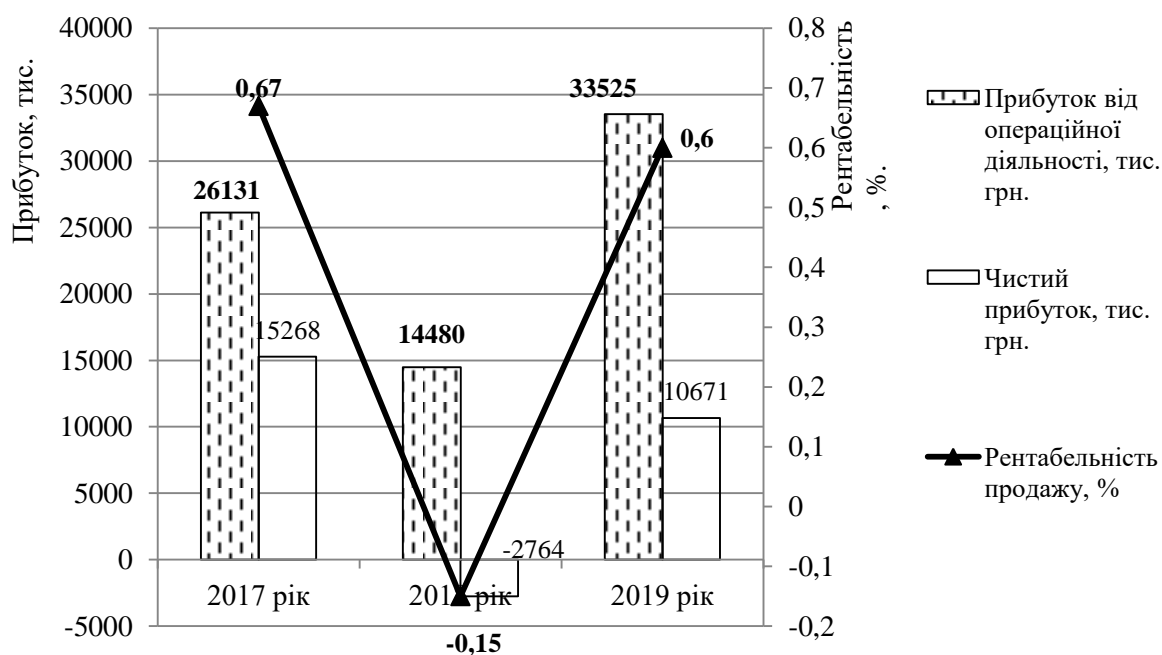

Рисунок 2.2 – Динаміка фінансових результатів діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки

В 2019 році товариство продовжує займатися основними видами діяльності: виробництво хліба та хлібобулочних виробів. У звітному році чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (без ПДВ) становить 1767501 тис. грн. Товарна продукція становить, а саме: виробництво хліба та хлібобулочних виробів – 122 191,5 тн, на 2 052 691,5 тис. грн.; виробництво кондитерських виробів – 5 018,0 тн, на 165 546,8 тис. грн.; напівфабрикати (заморозка) – 3,19 тн, на 223,2 тис. грн.; сухарі панірувальні – 843,3 тн, на 2 863,6 тис. грн.

У зв'язку із покращенням ситуації на даному сегменті ринку, відповідним чином відбулись зміни операційних витрат, які на кінець 2018 року порівняно з 2017 роком зменшилися на 18,2 %, а на кінець 2019 року порівняно з 2018 роком – майже на 5,4%, що відбулось за рахунок зміни собівартості реалізованої продукції: зменшення на 9,1 % у 2018 році та на 6,5% на кінець 2019 року відповідно з попередніми роками.

На зниження ефективності виробництва продукції ПрАТ «КИЇВХЛІБ» в 2018 році вказує збільшення операційних витрат на 1 грн реалізованої продукції з 104,3 коп у 2017 році до 105,4 коп на кінець 2018 року, проте ситуація покращилася в 2019 році, і операційні витрати зменшилися на 1,4%. Діяльність підприємства є прибутковою в 2017 та 2019 роках, та збитковою в 2018 році. Так, на кінець 2018 року збиток склав 2764 тис. грн, при цьому на кінець 2019 року чистий прибуток отримано у сумі 10671 тис. грн, що майже в 3,8 рази більше від попереднього року, що вказує на значне покращення ефективності виробничої діяльності підприємства.

Показники рентабельності підприємства є позитивними в 2017 та 2019 роках та мають тенденцію до коливання, лише в 2018 році спостерігаємо збитковість. Відсутність достатнього рівня власного капіталу зумовлює фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, а дефіцит робочого капіталу у 2017–2019 роках вказував на високий ризик втрати підприємством фінансової самостійності у вирішенні господарських питань життєдіяльності. Становище підприємства покращилося у 2019 році, що свідчить про нарощення фінансової спроможності та до подальшого розширення своєї діяльності.

У 2019 році підприємство було зосереджено на скороченні витрат, закритті збиткових підрозділів, оптимізації логістики, введення енергозберігаючого обладнання та технологій. Виробники постійно оновлюють асортимент та виводять на ринок нові види продукції. Супермаркети збільшують власне виробництво здобу. Основні конкуренти в Україні – це великі виробники хлібобулочних виробів. Конкурентна позиція товариства – це

виведення на ринок нових видів продукції, проведення маркетингових досліджень і постійний моніторинг ринку, облік особливостей попиту ринку і наявності конкурентів, удосконалення якості виготовленої продукції, просування іміджу емітента в мережі інтернет, ЗМІ, інформаційному середовищі.

На діяльність підприємства впливає політичний розвиток ситуації в країні, а також зміни законодавства і нормативних актів в сфері оподаткування, насамперед, економічні обмеження – ліцензування експорту. Керівництво вважає, що такі непередбачувані обставини можуть мати більший вплив на діяльність ПрАТ «КІЇВХЛІБ», ніж на інші підприємства в Україні.

Беручи до уваги діяльність ПрАТ «КІЇВХЛІБ», слід виділити декілька аспектів, завдяки яким підприємство демонструє позитивну динаміку фінансових показників в 2019 році: модернізація обладнання, технічне переоснащення та використання сучасних технологій виробництва, розробка та впровадження інноваційних продуктів.

Маркетингова та збутова політика ПрАТ «КІЇВХЛІБ» у 2019 р. була спрямована на утримання та збільшення частки ринку хлібобулочних виробів через роботу з асортиментом та інтеграцію у нові регіони, а саме: оновлення ключових продуктів за рецептурою, смаком, дизайном упаковки (хліб Сімейний, булочка Крихітка, лаваші); розробку та впровадження нових виробів згідно трендів ринку та вподобань споживачів ; підтримка інвест-проекту лінії Gastollo; підтримка інвест-проекту нової лінії з виробництва лавашів – можливість додаткової реалізації 6 тонн на добу; підтримка та нарощування обсягів виробництва здобних виробів з лінії Rondo (редизайн упаковки згідно сучасних запитів світового та українського покупця); розширення географії представленості продукції; оптимізація асортименту задля підвищення маржинальності кожної позиції та категорії в цілому, доцільності та вигідності для торгівлі та бізнесу.

2.2 Оцінка фінансової спроможності ПрАТ «КІІВХЛІБ» на основі загальних методик фінансового аналізу

Фінансова спроможність ПрАТ «КІІВХЛІБ» втілюється та конкретизується у групах показників, які характеризують різні аспекти діяльності даного виробничого підприємства. Розглянемо основні показники.

Аналіз фінансової стійкості товариства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності. З цією метою проаналізуємо показники фінансової стійкості ПрАТ «КІІВХЛІБ» та їх динаміку за 2017-2019 роки, наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «КІІВХЛІБ» за 2017 – 2019 рр.

Показники	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-)	
					2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7
Показники структури джерел формування капіталу						
1.1. Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,198	0,216	0,234	0,018	0,018
1.2. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$< 0,5$	0,802	0,784	0,766	-0,018	-0,018
1.3. Коефіцієнт фінансування	$\geq 1,0$	0,247	0,276	0,306	0,029	0,030
1.4. Коефіцієнт фінансового ризику	$< 1,0$	4,050	3,629	3,266	-0,421	-0,363
1.5. Коефіцієнт фінансової залежності	$< 2,0$	5,050	4,629	4,266	-0,421	-0,363
Показники стану оборотних активів						
2.1. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\geq 0,5$	-0,790	-1,072	-1,059	-0,282	0,013
2.2. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	$\geq 0,5$	-0,259	-0,365	-0,459	-0,106	-0,094
2.3. Коефіцієнт забезпечення запасів	$\geq 0,8$	-1,054	-1,589	-1,787	-0,535	-0,198

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7
2.4. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	збільшення	-0,032	-0,029	-0,010	0,003	0,019
Показники стану основного капіталу						
3.1. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,3 – 0,5	0,203	0,269	0,269	0,066	x
3.2. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів та запасів у майні	-	0,348	0,399	0,413	0,051	0,014
3.3. Коефіцієнт накопичення амортизації	–	0,480	0,490	0,507	0,010	0,017
3.4. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	збільшення	1,821	1,234	1,072	-0,587	-0,162

Виконані у таблиці 2.2 розрахунки свідчать про низький рівень фінансової стійкості виробничого підприємства за показниками структури джерел формування капіталу, на що вплинула незначна частка власного капіталу у валюті балансу (на кінець 2019 року – 23,4 %). Так, протягом досліджуваного періоду рівень фінансової незалежності (автономності) по відношенню до зовнішніх джерел фінансування ПрАТ «КИЇВХЛІБ» є нижчим нормативного ($\geq 0,5$). Це підтверджує розрахований коефіцієнт концентрації залученого капіталу, який значно перевищує нормативне значення. Чим більший показник концентрації позикового капіталу, тим більша заборгованість підприємства, тим слабше його положення. Проте спостерігаємо зниження цього показника в динаміці означає зменшення частки позикових коштів у фінансуванні ПрАТ «КИЇВХЛІБ».

Зовнішні джерела формування коштів підприємства є значними (у 2017 році 80,2 %, у 2018 році – 78,9 %, у 2019 році – 76,6 %), тому фінансова напруга або фінансовий ризик у контексті залежності від зовнішніх інвесторів та кредиторів більша від рекомендованих значень.

На це вказують і значення коефіцієнтів фінансової залежності та фінансового ризику, які не відповідають нормативним. Так, оптимальне значення коефіцієнта фінансової автономії – більше 0,5, на кінець 2019 року він склав 0,234. Разом з тим коефіцієнт фінансової залежності, як обернений показник до коефіцієнта автономії, значно перевищує нормативне значення 2 за

весь досліджуваний період. Це з одного боку, свідчить про посилення залежності від зовнішніх кредиторів, а з іншого – може вказувати на ступінь фінансової надійності підприємства і довіри до нього з боку кредиторів.

Динаміка частки позикового капіталу має тенденцію до зменшення. Це свідчить про те, що фінансова залежність підприємства від зовнішніх інвесторів послабилася. Ця залежність відображена у коефіцієнті фінансового левериджу, або коефіцієнті фінансового ризику, який вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості. Чим нижче його значення, тим нижчий ризик вкладення капіталу в це підприємство.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів, у тому числі, запасів, відноситься до групи показників фінансової стійкості і є індикатором спроможності компанії фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Протягом всього досліджуваного періоду з 2017 по 2019 рік від'ємне значення показника (-0,259, -0,365 та -0,459) свідчить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і в підприємства немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу.

Структура майна підприємства визначається співвідношенням необоротних та поточних активів. Практичний досвід діяльності вітчизняних підприємств свідчить, що для сфери виробництва раціональним вважається склад майна, в якому 60 % необоротних активів, а 40 % – поточних активів. Для досліджуваного виробничого підприємства це співвідношення наступне: 51,7 % – оборотні активи, а 48,3 % – необоротні.

Таким чином, структуру майна не можна вважати оптимальною, адже не зважаючи на забезпеченість основних засобів, частка яких на кінець 2019 року склала 26,9 %, частка оборотних активів є незначною. Проте, таку тенденцію не можна вважати негативною, так як ПрАТ «КИЇВХЛІБ» забезпечує створення матеріально-технічної бази, яка сприяє реалізації управлінських потреб підприємства.

Підприємство повністю забезпечене необоротними активами для

здійснення господарсько-фінансової діяльності. Основою для такого твердження є розмір та тенденція зміни коефіцієнту реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу у порівнянні з аналогічними значеннями коефіцієнта реальної вартості основних засобів.

Про нераціональний розподіл та неефективність використання власного капіталу свідчать значення коефіцієнта маневреності та коефіцієнта маневреності власного капіталу. Так, коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2017-2019 роках не відповідає нормативному значенню. Від'ємне значення показника показує, що власний капітал та кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це поступово призводить до зниження фінансової стійкості.

Отже, на кінець досліджуваного періоду, можна стверджувати про зниження фінансової спроможності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за такими критеріями:

- частка позикового капіталу становить 76,6 % від валюти балансу;
- позиковий капітал на 79,2 % сформований за рахунок поточних зобов'язань, а саме, за рахунок кредиторської заборгованості, серед якої 75,7 % – заборгованість товарного характеру;
- відсутність власного оборотного капіталу у 2017-2019 роках, який є одним із основних джерел фінансування діяльності, вказує на недостатність коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів;
- при цьому варто зазначити, що оптимальним співвідношенням між оборотними активами та поточними зобов'язаннями вважається $(2 - 2,5) : 1$. Товариство при залишках оборотних активів станом на кінець 2019 року 385971 тис. грн. має розмір короткострокових строкових зобов'язань 452355 тис. грн. Тобто, порушується, одне з основних правил фінансової стійкості та фінансової спроможності виробничого підприємства.

Важливим показником, який характеризує фінансову спроможність

ПрАТ «КІЇВХЛІБ», є забезпеченість матеріальних оборотних коштів стійкими (плановими) джерелами фінансування, до яких належать власний оборотний капітал та короткострокові кредити банку під товарно-матеріальні цінності. Коефіцієнт забезпеченості розраховується відношенням суми стійких джерел фінансування до загальної суми матеріальних оборотних активів.

Вартість запасів порівнюють послідовно з наявністю власного оборотного капіталу, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами та позиками. Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна стійкість; нормальна стійкість; передкризовий (критичний) фінансовий стан; кризовий фінансовий стан.

Для оцінки фінансового стану потрібно враховувати, якщо :

$E1, E2, E3 > 0$ – то виробниче підприємство має абсолютну фінансову стійкість (фінансову спроможність);

$E1 < 0, E2, E3 > 0$ – то виробниче підприємство має нормальну фінансову стійкість (фінансову спроможність);

$E1 < 0, E2 < 0, E3 > 0$ – то виробниче підприємство має нестійке фінансове положення (низьку фінансову спроможність);

$E1 < 0, E2 < 0, E3 < 0$ – то виробниче підприємство має кризовий фінансовий стан (фінансову неспроможність).

Розрахунок узагальнюючих показників фінансової спроможності за стійкістю фінансового стану ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017-2019 рр. представлено у таблиці 2.3.

Враховуючи основні показники фінансової стійкості, розраховані у таблиці 2.3, фінансовий стан досліджуваного підприємства у 2017-2019 роках оцінюється як нестійкий, тобто підприємство у контексті фінансування запасів є фінансово неспроможним. Рівновага платіжного балансу в цій ситуації забезпечується за рахунок позикового капіталу, а саме: кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та зобов'язань за розрахунками

(прострочених платежів з оплати праці, постачальникам, бюджету, зі страхування і т. ін.).

Таблиця 2.3 – Показники фінансової спроможності щодо фінансування запасів ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-)	
				2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6
1. Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів, тис грн.	-132031	-175966	-185102	-43935	-9136
2. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів, тис грн.	-57131	-101243	-66384	-44112	34859
3. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів, тис грн.	544494	419717	385971	-124777	-33746
4. Запаси (Н ₄), тис грн.	122054	99487	107641	-22567	8154
5. Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів (Е ₁), тис грн	-254085	-275453	-292743	-21368	-17290
6. Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів (Е ₂), тис грн	-179185	-200730	-174025	-21545	26705
7. Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів (Е ₃), тис грн.	422440	320230	278330	-102210	-41900
8. Запас стійкості фінансового стану, дн.	66,8	62,6	56,7	-4,2	-5,9
9. Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн. (Е ₃ : Н ₄)	3,461	3,219	2,586	-0,242	-0,633
10. Тип фінансової ситуації відповідно до класифікації	Нестійкий фін. стан	Нестійкий фін. стан	Нестійкий фін. стан	x	x

Ліквідність і платоспроможність є ключовими при оцінці фінансової спроможності та визначення загрози банкрутства підприємства. Так, для визначення спроможності підприємства погасити свої зобов'язання розглянемо ліквідність, що характеризує здатність товариства швидко продати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань. Вона характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової

заборгованості.

Баланс ПрАТ «КІЇВХЛІБ» буде вважатися ліквідним, а виробниче підприємство фінансово спроможним щодо фінансування активів, якщо будуть виконані умови:

$$A_1 \geq П_1; A_2 \geq П_2; A_3 \geq П_3; A_4 \leq П_4 \quad (2.1)$$

Аналіз спроможності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» фінансувати свої активи оцінемо за допомогою таблиці 2.4.

На основі розрахунків таблиці 2.4 можна відзначити, що перша нерівність не виконується і має протилежний знак, ніж в оптимальному варіанті, ліквідність балансу протягом досліджуваного періоду також не є абсолютною. Отже, досліджуване підприємство не має достатньої суми наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами щодо термінової заборгованості ($A_1 \leq П_1$). На кінець 2019 року підприємство спроможне покрити найбільш термінові зобов'язання найбільш ліквідними активами лише на 0,4 %.

Таблиця 2.4 – Динаміка активів та пасивів ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за рівнем ліквідності станом на кінець 2017 – 2019 років, тис. грн.

Група	Вид активів за рівнем ліквідності	Роки			Група за строковістю сплати	Роки			Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів (А-П)			
		2017	2018	2019		2017	2018	2019	2017	2018	2019	
A1	Високоліквідні активи	4200	5097	1906	П1	Найбільш строкові зобов'язання	601625	520960	452355	-597425	-515863	-450449
A2	Середньоліквідні активи	418240	315133	276424	П2	Короткострокові зобов'язання	-	-	-	418240	315133	276424
A3	Низьколіквідні активи	122054	99487	107641	П3	Довгострокові зобов'язання	74900	74723	118718	47154	24764	-11077
A4	Важколіквідні активи	299088	340123	359930	П4	Постійні пасиви	167057	164157	174828	132031	175966	185102
	Разом	843582	759840	745901		Разом	843582	759840	745901	x	x	x

Незначна сума грошових коштів у підприємства, по-перше, є свідченням постійного їх знаходження в обороті, по-друге, враховуючи розмір та суми дебіторської заборгованості – чітко вказує на зниження рівня ліквідності підприємства, а отже, спроможності розрахуватися за боргами високоліквідними активами. Недотримання нерівності першої групи активів і пасивів свідчить про недостатню кількість платіжних засобів досліджуваного підприємства.

Крім невиконання ПрАТ «КИЇВХЛІБ» першої нерівності та третьої у 2019 році, невиконання четвертої нерівності у 2017-2019 роках означає недотримання підприємством мінімальної умови фінансової спроможності щодо діяльності підприємства, відсутність власних оборотних засобів.

Тенденція до нарощення робочого капіталу в 2019 році ПрАТ «КИЇВХЛІБ» є позитивною, проте означає його нездатність своєчасно погасити короткострокові зобов'язання у повному обсязі.

Враховуючи динаміку рівноваги між статтями активу і пасиву балансу можна охарактеризувати фінансову спроможність виробничого підприємства. Відповідно до цих відхилень від параметрів рівноваги виділяють можливі варіанти стійкості (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Варіанти фінансово-економічного стану виробничого підприємства

Ознака варіанта	Найменування варіанта
1 Мобільні фінансові активи більші від усіх зобов'язань	Суперстійкість (абсолютна платоспроможність)
2 Мобільні фінансові активи менші від усіх зобов'язань, але сума всіх фінансових активів більша від них	Достатня стійкість (гарантована платоспроможність)
3 Власний капітал дорівнює нефінансовим активам, а фінансові активи дорівнюють усім зобов'язанням	Фінансова рівновага (гарантована платоспроможність)
4 Власний капітал більший від довгострокових фінансових активів, але менший від усієї суми нефінансових активів	Допустима фінансова напруженість (потенційна платоспроможність)
5 Власний капітал менший від довгострокових нефінансових активів	Зона ризику (втрата платоспроможності)

Джерело: [67, с. 405]

Використовуючи наведену методику, визначимо, який варіант фінансової стійкості характерний для ПрАТ «КІЇВХЛІБ». У таблиці 2.6 представлено взаємозв'язок між напрямками розміщення капіталу ПрАТ «КІЇВХЛІБ» та джерелами його формування, де визначено, який варіант фінансової спроможності характерний для досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.6 – Варіант фінансової стійкості ПрАТ «КІЇВХЛІБ» у 2017-2019 роках

(тис. грн.)

Актив	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Пасив	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Нефінансові активи:	421142	439610	467571	Власний капітал	167057	164157	174828
довгострокові	171484	204410	200708				
оборотні	249658	235200	266863				
Фінансові активи:	422440	320230	278330	Позиковий капітал	676525	595683	571073
необільні	418240	315133	276424				
мобільні	4200	5097	1906				
Баланс	843582	759840	745901	Баланс	843582	759840	745901

Відповідно до зазначеної методики межа між допустимим і ризикованим варіантами запозичення засобів проходить по критичній лінії (власний капітал дорівнює сумі довгострокових нефінансових активів) [66, с. 604]. У зоні напруженості різниця між власним капіталом і довгостроковими нефінансовими активами позитивна. Навпаки, у стані ризику ця різниця буде негативною.

Дані таблиці 2.6 показують, що у ПрАТ «КІЇВХЛІБ» власний капітал менший від довгострокових нефінансових активів, та менший від усієї суми нефінансових активів. Це не відповідає допустимій фінансовій напруженості (потенційній платоспроможності). Отже, фінансовий стан товариства можна оцінити як втрату платоспроможності, а ступінь нестійкості виходить за допустимі межі звичайної діяльності підприємства. Як зазначає Г.В. Савицька, у даний період це не є типовим варіантом фінансового стану підприємства [66, с. 604].

Різниця є негативною та є індикатором неплатоспроможності, або

допустимої фінансової неспроможності. Відхилення від параметрів рівноваги у протилежний бік щодо перевищення нефінансових активів над власним капіталом свідчить про нарощування стійкості.

Рівень платоспроможності виробничого підприємства визначає загрози та ризики збитковості, виникнення кризи неплатежів. Відзначають п'ять індикаторів, які, на нашу думку, найбільш повно відображають стан платоспроможності підприємства та узгоджуються із діючою в Україні нормативно-правовою базою її оцінки [16, с. 47]. Визначені індикатори ліквідності та платоспроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 роки наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 роки

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-)	
				2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6
1. Оборотні активи, тис. грн.	544494	419717	385971	-124777	-33746
2. Поточні зобов'язання, тис. грн.	601625	520960	452355	-80665	-68605
3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	4200	5097	1906	897	-3191
4. Поточна дебіторська заборгованість	418240	315133	276424	-103107	-38709
5. Активи	843582	759840	745901	-83742	-13939
6. Довгострокові зобов'язання	74900	74723	118718	-177	43995
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,009	0,004	0,002	-0,005
8. Проміжний коефіцієнт покриття	0,702	0,615	0,615	-0,087	x
9. Загальний коефіцієнт покриття	0,905	0,806	0,853	-0,099	0,047
10. Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,402	1,459	1,649	0,057	0,190
11. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1,438	1,653	1,636	0,215	-0,017

За даними таблиці 2.7, коефіцієнт абсолютної ліквідності (фінансової спроможності у контексті розрахунків за боргами), показує, яку частку поточних зобов'язань аналізоване підприємство має можливість негайно погасити високоліквідними оборотними активами, протягом всього досліджуваного періоду має значення, нижче за нормативне (0,2), що є індикатором фінансової неспроможності.

Проміжний коефіцієнт покриття (рівень фінансового забезпечення), який характеризує очікувану платоспроможність ПрАТ «КІЇВХЛІБ» на період, що дорівнює середній тривалості одного обороту дебіторської заборгованості за умови своєчасного її погашення, також не перевищує рекомендоване значення ($\geq 0,7$) в 2018-2019 роках. Отже, аналізоване підприємство не спроможне погасити достатню частину поточних зобов'язань, використавши поряд з високоліквідними активами дебіторську заборгованість.

Загальний рівень платоспроможності підприємства характеризується величиною коефіцієнта покриття. Він характеризує рівень погашення поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, а також частку останніх, яка залишиться для продовження господарської діяльності підприємства. Величина даного показника ПрАТ «КІЇВХЛІБ», нижча за вказану межу ($\geq 2,0$) протягом всього досліджуваного періоду, вважається однією з ознак критичної неплатоспроможності досліджуваного підприємства.

Спроможність виробничого підприємства своєчасно розраховуватися з кредиторами – один з головних індикаторів фінансової діяльності підприємства. Це включає кредиторську заборгованість як резерв, яким можна скористатися, якщо потрібні грошові кошти.

Дійсно, гроші, вкладені у виробництво, не можуть бути вивільнені для покриття короткочасної її нестачі. Звичайно, мова не йде про розпродаж виробничих запасів в умовах кризи. Так само і з дебіторською заборгованістю – можна домагатися змін у взаємовідносинах з дебіторами, але це потребує часу. Інше – кредиторська заборгованість: момент оплати піддається управлінню, в критичній ситуації можна досягти домовленості з кредитором про перенесення терміну погашення боргу, тобто кредиторська заборгованість як опосередкований чинник регулювання поточних грошових коштів повинна враховуватися при характеристиці фінансової діяльності.

Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості наведена на рисунку 2.3.

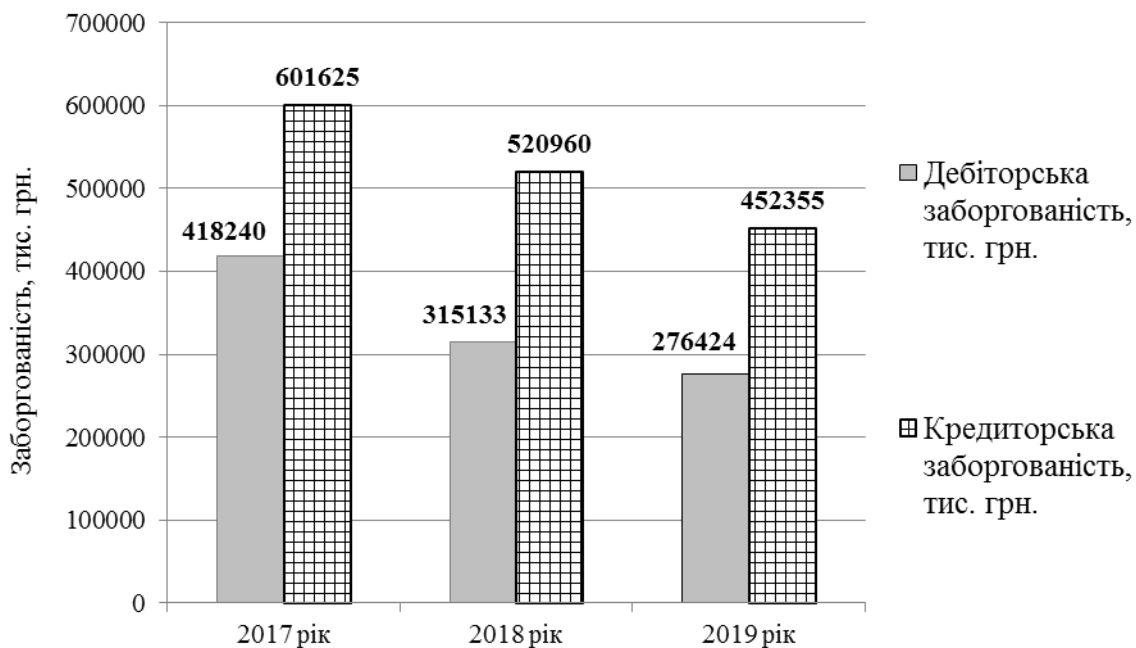

Рисунок 2.3 – Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості суттєво вище 1, та має тенденцію до зниження в 2019 році.

Нормативним вважається значення цього коефіцієнта >1 , тобто нормальним вважається фінансовий стан, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську не більше ніж у два рази, але не менше ніж у 1,5 рази, оскільки, з точки зору політики фінансування оборотних активів, позитивною вважається ситуація коли кредиторська заборгованість перекриває дебіторську, тобто відстрочка по платежах, які надає підприємство, повинна бути меншою ніж відстрочка отримана від кредиторів. Так, у ПрАТ «КИЇВХЛІБ» дане співвідношення наближене до нормативу на кінець досліджуваного періоду.

При різниці в оборотах дебіторської і кредиторської заборгованостей, як це спостерігалось у 2018 році та особливо у 2017 році, тривалість фінансового циклу виробничого підприємства може приймати негативне значення, а це означає, що фінансування його діяльності відбуватиметься переважно за

рахунок кредиторів. Така ситуація може призвести до повної втрати ліквідності ПрАТ «КИЇВХЛІБ».

Отже, структуру балансу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» не можна вважати задовільною, а підприємство – платоспроможним. Отримані індикатори ліквідності не дозволяють підприємству сплатити свої поточні борги та зобов'язання.

Поступове зниження загального рівня платоспроможності нижче граничного значення внаслідок зменшення оборотних активів та зростання або менш інтенсивного скорочення поточних зобов'язань відповідає стадії наростання кризи. Прискорення швидкості розвитку кризи платоспроможності характеризується величиною коефіцієнта покриття <1 , коли підприємству для погашення поточних зобов'язань не вистачає оборотних активів.

Показники платоспроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» визначають неспроможність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, які випливають із кредитних та інших операцій грошового характеру. Це означає недоцільне використання власного капіталу досліджуваного підприємства, який спрямований на ведення операційної діяльності.

На короткострокову ліквідність або платоспроможність підприємства впливає його спроможність генерувати прибуток. Тому доцільно розглянути показники рентабельності, які відображають ефективність діяльності підприємства. Остаточні результати є основним фактором стабільності фінансового стану, а отже, фінансової спроможності виробничого підприємства, та є фундаментом її формування (табл. 2.8).

Рентабельність може бути визначена виходячи із оцінки прибутку, що припадає на вкладені фінансові ресурси (рентабельність інвестицій) та прибутковості основної діяльності підприємства (рентабельність продажу).

Позитивне значення рентабельності фінансових ресурсів та основної діяльності викликано позитивним фактором (зростанням прибутку), так і зростанням суми власного та сукупного капіталу, що веде до підвищення

фінансової спроможності ПрАТ «КІЇВХЛІБ».

Таблиця 2.8 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за 2017-2019 роки

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-)	
				2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6
1. Середньорічний розмір майна, тис. грн.	717917	801711	752871	83794	-48840
2. Середньорічний розмір власного капіталу, тис. грн.	159423	165607	169493	6184	3886
3. Середньорічний розмір власного оборотного капіталу, тис. грн.	-109093	-153999	-180534	-44906	-26535
6. Середньорічний розмір оборотних активів, тис. грн.	509401	482106	402844	-27295	-79262
7. Середньорічний розмір основних засобів, тис. грн.	150942	187947	202559	37005	14612
8. Вартість виробничих ресурсів, тис. грн.	660343	670053	605403	9710	-64650
9. Витрати на оплату праці, тис. грн.	324354	315657	321482	-8697	5825
10. Вартість господарських ресурсів, тис. грн.	984697	985710	926885	1013	-58825
11. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	2275641	1842323	1767501	-433318	-74822
12. Витрати, тис. грн.	2374487	1941623	1836873	-432864	-104750
13. Прибуток до оподаткування, тис. грн.	16306	-2514	13500	-18820	16014
14. Чистий прибуток, тис. грн.	15268	-2764	10671	-18032	13435
15. Рентабельність, %					
15.1. продажу	0,671	-0,150	0,604	-0,821	0,754
15.2. основних засобів	10,12	-1,47	5,27	-11,59	6,74
15.3. оборотних активів	2,99	-0,57	2,65	-3,56	3,22
15.4. виробничих ресурсів	2,31	-0,41	1,76	-2,72	2,17
15.5. трудових ресурсів	4,71	-0,88	3,32	-5,59	4,2
15.6. господарських ресурсів	1,55	-0,28	1,15	-1,83	1,43
15.7. витрат	0,64	-0,14	0,58	-0,78	0,72
15.8. активів	2,13	-0,34	1,41	-2,47	1,75
15.9. власного капіталу	9,58	-1,67	6,30	-11,25	7,97
15.10. власного оборотного капіталу	-13,99	1,79	-5,91	15,78	-7,7

Позитивне значення рентабельності власного капіталу свідчить про високу інвестиційну привабливість досліджуваного підприємства. Зростання обсягів продажу у 2019 році лише покращує становище аналізованого підприємства. Проте, тенденції в діяльності підприємства в цьому випадку не можна вважати повністю позитивним явищем: відбувається зменшення виторгу

від реалізації продукції протягом всього досліджуваного періоду, відмічаємо збитковість в 2018 році.

Підсумовуючи викладене, відзначимо, що сукупний капітал ПрАТ «КІЇВХЛІБ» зменшився, що сприяло зниженню його фінансової спроможності, відбулось нарощення власного капіталу у 2019 році. Однак, недостатність власного капіталу щодо фінансування оборотних активів підприємства вказує на значну частку позикового капіталу та залежність у зв'язку із цим від зовнішніх кредиторів. Така ситуація зумовила неспроможність підприємства розрахуватися за своїми боргами, тобто, його низьку платоспроможність.

Важливим показником є незабезпеченість матеріальних оборотних коштів стійкими (плановими) джерелами фінансування, до яких належать власний оборотний капітал та короткострокові зобов'язання. Щодо формування запасів спостерігається нестача власних оборотних коштів, воно здійснюється повноцінно лише за рахунок кредиторської заборгованості. Рівновага платіжного балансу в цій ситуації забезпечувалася за рахунок поточних зобов'язань. А це означає, що підприємство мало нестійкий фінансовий стан та потребувало залучення позикового капіталу, у зв'язку з чим зростала залежність ПрАТ «КІЇВХЛІБ» від кредиторів.

Отже, можна відзначити наявність значних ризиків діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за такими напрямками: ризик отримати збитки через зростання світових цін на продовольче зерно та борошно, а також зростання ціни на цукор, сіль, дріжджі, транспортні перевезення, газ, електроенергію; ризик зростаючої конкуренції на ринку збуту продукції; ризик ступеню зносу окремих основних фондів; ризик погіршення загальної економічної ситуації в Україні та ризик зміни валютного курсу. Проте підприємство планує підвищити фінансову спроможність шляхом концентрації зусиль на продаж високорентабельної якісної продукції і продукції тривалого зберігання, збільшення частки нерегульованих сортів хлібів в структурі продаж.

2.3 Кількісна оцінка впливу факторів на рівень фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Враховуючи, що не вистачає власних джерел фінансування запасів та витрат досліджуваного підприємства, залучення зовнішніх джерел для господарської діяльності є необхідним. Фінансово-господарська діяльність ПрАТ «КИЇВХЛІБ» неможлива без залучення позикових коштів. При цьому коефіцієнт фінансового левериджу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» (співвідношення позикового та власного капіталу) в 2017-2019 роках свідчить про значний ризик фінансової залежності від кредиторів щодо формування фінансових ресурсів. Динаміка коефіцієнта фінансового левериджу (плеча фінансового важеля) залежить від зміни:

- структурна побудова активів підприємства (зі збільшенням частки необоротних та скороченням оборотних активів коефіцієнт фінансового левериджу за інших однакових умов має знижуватися, і навпаки);
- фінансової політики виробничого підприємства (консервативної, помірної, агресивної).

Керуючись даними таблиці 2.9 щодо частки активів ПрАТ «КИЇВХЛІБ» та джерел їх формування, визначимо питому вагу власного та позикового капіталу у формуванні відповідних груп активів.

Таблиця 2.9 – Вихідні дані для розрахунку впливу факторів на коефіцієнт фінансового левериджу ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Активи	Питома вага активу і-го виду у валюті балансу, %		Частка власного капіталу у формуванні активу балансу і-го виду		Частка позикового капіталу у формуванні активу балансу і-го виду	
	t ₀	t ₁	t ₀	t ₁	t ₀	t ₁
1. Необоротні	44,8	48,3	1,0	1,0	0,0	0,0
2. Оборотні	55,2	51,7	-0,419	-0,480	1,419	1,480
Разом	100	100	-	-	-	-

Для розрахунку впливу цих факторів на рівень коефіцієнта фінансового левериджу можна застосовувати таку факторну модель:

$$K_{фл} = \frac{\bar{Ч}_{зк}}{\bar{Ч}_{вк}} = \frac{\sum (ПВ_i^a \cdot Ч_{зк_i})}{\sum (ПВ_i^a \cdot Ч_{вк_i})}, \quad (2.2)$$

де $K_{фл}$ – коефіцієнт фінансового левериджу;

$\bar{Ч}_{зк}$ – середня частка залученого (позикового) капіталу у формуванні активів підприємства;

$\bar{Ч}_{вк}$ – середня частка власного капіталу у формуванні активів підприємства;

$ПВ_i^a$ – питома вага активу і-го виду в загальній валюті балансу;

$Ч_{зк_i}$ – частка залученого (позикового) капіталу у формуванні і-го виду активу підприємства;

$Ч_{вк_i}$ – частка власного капіталу у формуванні активу і-го виду підприємства.

Розрахунок впливу факторів зробимо методом ланцюгової підстановки :

$$K_{фл_0} = \frac{\sum (ПВ_{i_0}^a \cdot Ч_{зк_{i_0}})}{\sum (ПВ_{i_0}^a \cdot Ч_{вк_{i_0}})} = \frac{((44,8 \cdot 0) + (55,2 \cdot 1,419))}{((44,8 \cdot 1,00) + (55,2 \cdot (-0,419)))} = 3,615$$

$$K_{фл_{ум}} = \frac{\sum (ПВ_{i_1}^a \cdot Ч_{зк_{i_0}})}{\sum (ПВ_{i_1}^a \cdot Ч_{вк_{i_0}})} = \frac{((48,3 \cdot 0) + (51,7 \cdot 1,419))}{((48,3 \cdot 1,0) + (51,7 \cdot (-0,419)))} = 2,754$$

$$K_{фл_1} = \frac{\sum (ПВ_{i_1}^a \cdot Ч_{зк_{i_1}})}{\sum (ПВ_{i_1}^a \cdot Ч_{вк_{i_1}})} = \frac{((48,3 \cdot 0) + (51,7 \cdot 1,480))}{((48,3 \cdot 1,0) + (51,7 \cdot (-0,480)))} = 3,259$$

Загальна зміна рівня коефіцієнта фінансового левериджу:

$$\Delta K_{заг} = K_{фл_1} - K_{фл_0} \quad (2.3)$$

$$\Delta K_{заг} = 3,259 - 3,615 = -0,356$$

У тому числі за рахунок зміни :

– структури активів:

$$\Delta K_{ПВ} = K\phi_{л_{ум}} - K\phi_{л_0} \quad (2.4)$$

$$\Delta K_{ПВ} = 2,754 - 3,615 = -0,861$$

– фінансової політики формування активів :

$$\Delta K_{ПВ} = K\phi_{л_1} - K\phi_{л_{ум}} \quad (2.5)$$

$$\Delta K = 3,259 - 2,754 = 0,505$$

Наочне відображення залежності коефіцієнта фінансового ризику від структури фінансових ресурсів ПрАТ «КИЇВХЛІБ» представлено на рисунку 2.4.

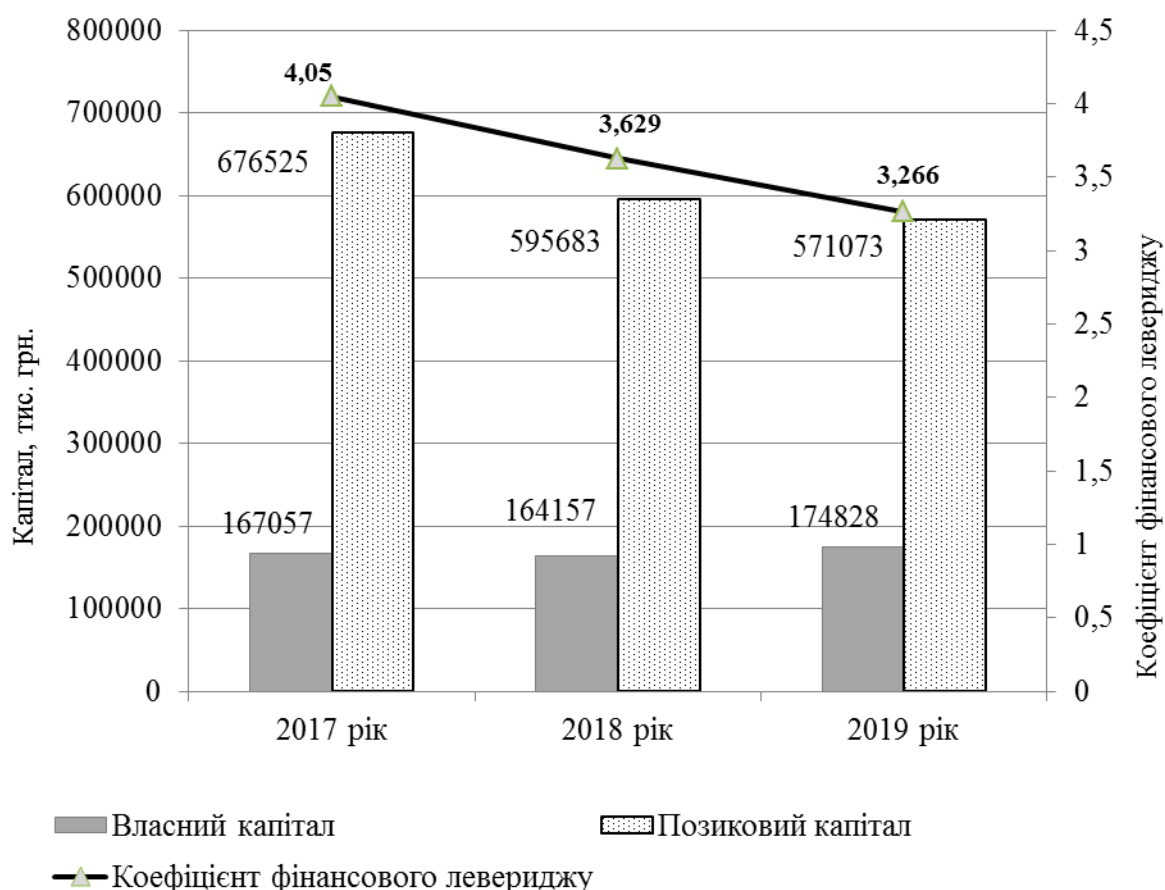

Рисунок 2.4 – Взаємозалежність коефіцієнта фінансового ризику від структури капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 роки

Отже, результати проведеного дослідження дають змогу зробити висновок, що зниження коефіцієнта фінансового левериджу на 0,861 п.п. зумов-

лено зміною структури активів, окремі частини яких потребують різних часток вкладення власних фінансових ресурсів, за рахунок проведення агресивної фінансової політики формування активів коефіцієнт фінансового левериджу збільшився на 0,505 п.п.

Фінансовий стан виробничого підприємства відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність товариства до саморозвитку. Оборотно́сть капіталу залежить від швидкості оборотності основного й оборотного капіталу, а також від його органічної будови: чим більшу питому вагу становить основний капітал, що обертається повільно, тим нижчий коефіцієнт оборотності та вища тривалість обороту всього сукупного капіталу.

При цьому важливою умовою подолання кризи платоспроможності виступає підвищення ефективності використання оборотних активів, яка виражається у прискоренні швидкості їх обороту та утворенні суми вивільнених коштів. Таке завдання має вирішуватися на стадіях заспокоєння і усунення кризи ліквідності, які передують відновленню платоспроможності.

Для визначення оборотності капіталу ПрАТ «КІЇВХЛІБ» використаємо наступну модель :

$$Коб.кап. = Чоб.кап. \times Коб(об.кап.); \quad Тоб.кап = \frac{Тоб(об.кап.)}{Чоб.кап.} \quad (2.6)$$

де Коб. кап. – коефіцієнт оборотності капіталу;

Чоб.кап. – частка оборотного капіталу в загальній сумі капіталу;

Коб(об. кап.) – коефіцієнт оборотності оборотного капіталу;

Тоб.кап. – тривалість обороту капіталу;

Тоб(об. кап.) – тривалість обороту оборотного капіталу.

На ПрАТ «КІЇВХЛІБ» тривалість обороту операційного капіталу зменшилася на 3,4 дні, а коефіцієнт оборотності відповідно підвищився на 0,05 (табл. 2.10).

Характерна ознака ефективного використання оборотного капіталу - прискорення швидкості його обороту. З таблиці 2.10 видно, що прискорення

оборотності оборотного капіталу відбулося через збільшення швидкості руху оборотного капіталу та скорочення його частки в загальній сумі капіталу (-0,066).

Таблиця 2.10 – Вихідні дані для розрахунку впливу факторів на оборотність капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» у 2019 році

Показник	2018 р.	2019 р.	Зміна
1	2	3	4
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1842323	1767501	-74822
2. Середньорічна вартість капіталу, тис. грн.	801711	752871	-48840
2.1. у тому числі оборотного капіталу	482106	402844	-79262
3. Частка оборотного капіталу у загальній сумі капіталу	0,601	0,535	-0,066
4. Коефіцієнт оборотності капіталу	2,298	2,348	0,05
4.1. у тому числі оборотного	3,821	4,388	0,567
5. Тривалість обороту капіталу, дні	156,7	153,3	-3,4
5.1. тому числі оборотного	94,2	82,1	-12,1

За допомогою методу ланцюгової підстановки розрахуємо, як змінилися ці показники за рахунок структури капіталу і швидкості обороту оборотного капіталу (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Фактори зміни оборотності капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Фактор зміни оборотності капіталу		Рівень результативних показників	
Частка оборотного капіталу	Швидкість обороту оборотного капіталу	Коефіцієнт оборотності операційного капіталу	Тривалість обороту операційного капіталу, дні
Минулого року	Минулого року	$0,601 \times 3,821 = 2,296$	$94,2 : 0,601 = 156,7$
Звітнього року	Минулого року	$0,535 \times 3,821 = 2,044$	$94,2 : 0,535 = 176,1$
Звітнього року	Звітнього року	$0,535 \times 2,348 = 1,256$	$82,1 : 2,348 = 34,96$
Зміна загальна		$1,256 - 2,296 = -1,040$	$34,96 - 156,7 = -121,74$
У тому числі за рахунок:			
структури капіталу		$2,044 - 2,296 = -0,252$	$176,1 - 156,7 = 19,4$
швидкості обороту оборотного капіталу		$1,256 - 2,044 = -0,788$	$34,96 - 176,1 = -141,14$

Таким чином, згідно таблиці 2.11 оборотність капіталу зменшилася на 0,252 оборота за рахунок зміни структури капіталу та на 0,788 обороти – за рахунок уповільнення швидкості обороту оборотного капіталу. Тривалість обороту операційного капіталу прискорилася на 121,7 дні, у тому числі за

рахунок подовження швидкості обороту оборотного капіталу на 141,1 днів, за рахунок зміни структури капіталу вона збільшилася на 19,4 дні.

Економічний ефект у результаті прискорення оборотності капіталу виражається у відносному вивільненні засобів з обороту та у збільшенні суми виручки та суми прибутку. Сума вивільнених коштів з обороту (-E) у зв'язку з прискоренням оборотності капіталу визначається множенням одноденного обороту за реалізацією на зміну тривалості обороту :

$$+ E = \frac{1767501}{360} (34,96 - 156,7) = -597709,9 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, у зв'язку з прискоренням оборотності капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» на 121,7 дні додатково вилучено з обороту коштів на суму 597709,9 тис. грн.

Раціональне використання оборотних активів виявляється у прискоренні їх оборотності, результатом якого є вивільнення з обороту коштів. Такий процес створює базу для самофінансування виробничого підприємства, так як вивільнені кошти беруть участь у наступному господарському обороті, який забезпечує зменшення поточної фінансової потреби позикових ресурсів. При цьому, з прискоренням оборотності накопичується прибуток, чим забезпечується реалізація розширеного відтворення власних матеріальних активів виробничого підприємства.

Зменшення суми прибутку за рахунок зміни коефіцієнта оборотності капіталу можна розрахувати множенням приросту останнього на базовий рівень коефіцієнта рентабельності продажів та на середньорічну суму капіталу звітного періоду:

$$\Delta\Pi = 0,05 \times \frac{0,6}{100} \times 752871 = 225,86 \text{ тис. грн.}$$

Отже, за рахунок уповільнення оборотності капіталу досліджуване підприємство отримало прибуток на суму 225,86 тис. грн.

У результаті аналізу показників рентабельності сукупного і власного капіталу проведемо факторний аналіз зміни рівня наведених показників, що дасть змогу виявити вплив факторів на рентабельність аналізованого підприємства.

Взаємозв'язок між показниками господарської і фінансової діяльності виробничого підприємства виражається рівняннями :

$$R_k = R_n \times K_{об}_A \quad (2.7)$$

$$\text{або} \quad R_{вк} = R_n \times K_{об}_A \times K_{фзл} \quad (2.8)$$

де R_k – рентабельність капіталу, %;

$R_{вк}$ – рентабельність власного капіталу, %;

R_n – рентабельність продажу, %;

$K_{об}_A$ – оборотність активів, раз;

$K_{фзл}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

Показники (модель Дюпона) впливу факторів на рентабельність власного капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2019 рік наведені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017 – 2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення, (+,-)	
				2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.
1	2	3	4	5	6
1.Рентабельність фінансових ресурсів, %	2,13	-0,34	1,41	-2,47	1,75
2.Рентабельність власних фінансових ресурсів, %	9,58	-1,67	6,30	-11,25	7,97
3.Рентабельність продажу, %	0,671	-0,150	0,604	-0,821	0,754
4.Оборотність активів, раз	3,170	2,298	2,348	-0,872	0,05
5.Коефіцієнт фінансової залежності	5,050	4,629	4,266	-0,421	-0,363

Вплив факторів на рентабельність капіталу становить:

– рентабельності продажу:

$$\Delta R_{Rnn} = 0,754 \times 2,298 = 1,733\%$$

- підвищення ефективності використання сукупних активів:

$$\Delta R_{Kob} = 0,604 \times 0,05 = 0,03\%$$

Вплив факторів на рентабельність власного капіталу становить:

- рентабельності (збитковості) продажу:

$$\Delta R_{Rm} = 0,754 \times 2,298 \times 4,629 = 8,022\%$$

- оборотності сукупних активів:

$$\Delta R_{Kob} = 0,604 \times 0,05 \times 4,629 = 0,140\%$$

- коефіцієнту фінансової залежності:

$$\Delta R_{K\Phi Z} = 0,604 \times 2,348 \times (-0,363) = -0,515$$

Наочно залежність рентабельності капіталу, його оборотності та рентабельності продажу можна побачити на рисунку 2.5.

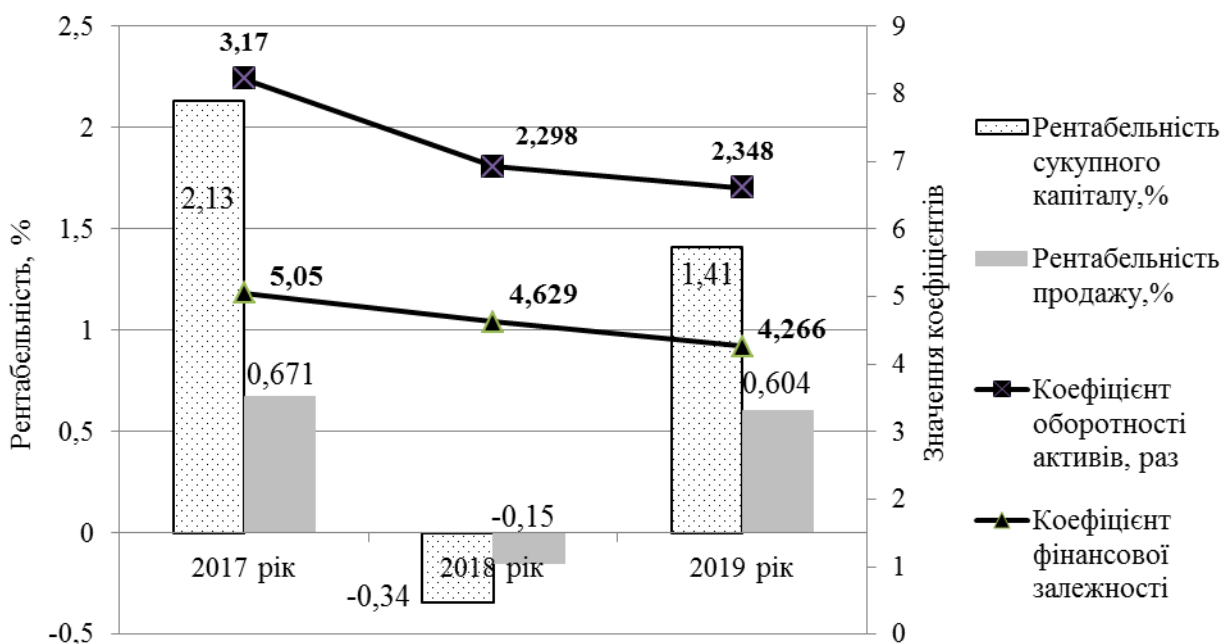

Рисунок 2.5 – Показники рентабельності капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» та їх залежність від структури капіталу за 2017 – 2019 рр.

Отже, зважаючи на прибуткову діяльність і тенденцію до покращення діяльності в 2019 році, ПрАТ «КІЇВХЛІБ» не повною мірою використовує резерви підвищення рентабельності як сукупного капіталу, так і власного капіталу, це свідчить про зниження фінансової спроможності.

За допомогою здійсненого за цією моделлю факторного аналізу рентабельності капіталу ПрАТ «КІЇВХЛІБ» виявлено такі фактори впливу, як прибутковість діяльності за звітний період, уповільнення оборотності активів та оптимізація структури майна і капіталу.

Отже, рентабельність капіталу ПрАТ «КІЇВХЛІБ» мультиплікативно пов'язана з прибутковістю продаж, оборотністю активів, в свою чергу рентабельність власного капіталу – з прибутковістю продаж, оборотністю активів та величиною фінансового лівериджу.

Наведені розрахунки дозволяють обчислити та спланувати необхідні значення показників прибутковості та оборотності на майбутній період, це дозволить цілеспрямовано досягти запланованих показників рентабельності сукупного і власного капіталу ПрАТ «КІЇВХЛІБ».

Підсумовуючи викладене відзначимо погіршення фінансово-господарської діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» на кінець досліджуваного періоду та враховуючи 2017 рік, що виявилось у скороченні обсягів діяльності, забезпечило зниження надходжень виручки від реалізації продукції; зменшенні протягом досліджуваного періоду прибутку та навіть збитку в 2018 році. Це призвело до скорочення можливостей самофінансування, і як результат зниження рівня фінансової спроможності; зменшення ефективності виробничої діяльності за рахунок збільшення рівня операційних витрат.

Такі негативні зміни призвели до погіршення показників фінансового стану. При цьому, фінансова стійкість не є стійкою та виходить за допустимі межі звичайної діяльності.

Скорочення коефіцієнта фінансового левіриджу, що вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості, зумовлено зміною структури

активів, в основному за рахунок проведення консервативної фінансової політики формування активів коефіцієнт фінансового левериджу зменшився.

Виходячи з проведеного аналізу діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» вважаємо за доцільне акцентувати увагу на визначенні основних факторів, що дозволять стабілізувати фінансову стійкість виробничого підприємств, і надати деякі пропозиції, спрямовані на вирішення цієї проблеми:

1. Визначення оптимальної цінової політики. Продукція, яку виготовляє ПрАТ «КИЇВХЛІБ», має ціни, що не перевищують їх рівень в основних конкурентів. При цьому, ціна ніяк не впливає на рівень якості продукції. Невисокий рівень цін дозволяє збільшити частку на ринку і збільшити обсяги виробництва.

2. Підвищення конкурентоспроможності товарів на ринку. Концентрація зусиль на продаж високорентабельної якісної продукції та продукції тривалого зберігання, збільшення частки нерегульованих сортів хлібів в структурі продаж.

2. Нарощення клієнтської бази шляхом підписання нових договорів на українському ринку. Малим підприємствам слід звернути увагу на співпрацю з великими підприємствами і навпаки, оскільки це відіграє позитивну роль у формуванні взаємних відносин та розвитку економіки України.

3. Виведення на ринок нових видів продукції, проведення маркетингових досліджень і постійний моніторинг ринку, облік особливостей попиту ринку і наявності конкурентів, удосконалення якості виготовленої продукції, просування іміджу емітента в мережі інтернет, ЗМІ, інформаційному середовищі

4. Запровадження фінансового планування виходячи з сучасних методів фінансового аналізу. Інтеграція господарської діяльності під міжнародні стандарти аналізу. Своєчасна розробка плану виходу з кризової ситуації дозволить поліпшити фінансовий стан підприємства.

5. Підвищення мотивації працівників ПрАТ «КИЇВХЛІБ», яка дозволить збільшити продуктивність праці.

Висновки за розділом 2

Забезпечення фінансової спроможності суб'єкта господарювання пов'язане насамперед із принципами організації ринку. Фінансову спроможність виробничого підприємства оцінено урахуванням деталізації аналізу за напрямками: фінансова стійкість, достатність та дієздатність. За результатами дослідження, здійсненими у цьому розділі, є наступні висновки.

1. Визначено, що протягом досліджуваного періоду ПрАТ «КІЇВХЛІБ» не забезпечене стабільними джерелами фінансування поточної господарської діяльності, скорочує обсяги виробництва, знаходиться в нестійкому фінансовому стані, втрачає рівень платоспроможності та не здатне в повному обсязі своєчасно розраховуватися зі своїми боргами.

2. Фінансову спроможність ПрАТ «КІЇВХЛІБ» оцінено як нестійку, але для підприємств – виробників хліба та хлібобулочних виробів це є нормальним явищем, адже в ПрАТ «КІЇВХЛІБ» частка необоротних активів в структурі балансу майже дорівнює частці оборотних активів. Це є результатом того, що підприємство частину коштів використовує на новітнє дороге обладнання, а інша частина необоротних активів спрямована на незавершені капітальні інвестиції.

3. Досліджено вплив внутрішніх факторів, які впливають на фінансову спроможність підприємства. Ключовою проблемою, яка значно впливає на діяльність ПрАТ «КІЇВХЛІБ», є високі процентні ставки по кредитуванню та значний податковий тиск. На досліджуваному підприємстві існує ризик отримати збитки через зростання світових цін на сировину, транспортні перевезення, газ, електроенергію. Залежність від законодавчих або економічних обмежень значний. Тому для результативності підприємства необхідним є приділення відповідної уваги пошуку резервів зниження витрат виробництва та погашення поточних зобов'язань.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
СПРОМОЖНІСТЮ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА3.1 Розробка алгоритму управління фінансовою спроможністю
ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Результативність управління виробничим підприємством значною мірою визначається рівнем його організації і якістю інформаційного забезпечення. При цьому досягнення фінансової спроможності потребує визначення пріоритетних напрямків фінансування, ефективного використання фінансових ресурсів та забезпечення адекватної оцінки впливу факторів на показники діяльності підприємства.

Погоджуємося з думкою Сидоренко-Мельник Г.М., що процес управління фінансово стійким розвитком підприємства доцільно розглядати як сукупність функцій управління, упорядкованих у логічній послідовності їх виконання, і містить такі етапи: визначення напрямів забезпечення стійкого розвитку підприємства; оцінювання їх значущості та діагностика фактичного стану; діагностування стану підприємства; вибір типу управління розвитком підприємства; вибір методів, принципів, цілей і завдань управління стійким розвитком підприємства [69, с. 48].

Принципово новим концептуальним підходом в управлінні фінансовою спроможністю підприємства є запропонована Яріш О.В. модель діагностики неплатоспроможності підприємства, яка складається з наступних етапів: формування масиву даних, поточне планування показників фінансової діяльності підприємства, експрес-діагностика неплатоспроможності підприємства, фундаментальна діагностика неплатоспроможності підприємства, розробка та впровадження заходів з відновлення платоспроможності підприємства [103].

Враховуючи попередні дослідження науковців, управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства пропонуємо розглядати як процес, який включає наступні етапи: 1) прогнозування фінансової звітності, розрахунок прогнозних фінансових показників; 2) розрахунок інтегрального показника (таксономії); 3) порівняння розрахункових показників із еталонними значеннями (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Алгоритм управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства

Джерело: складено автором на основі [48; 53; 59]

Важливим етапом управління фінансовою спроможністю є прогнозування даних фінансових звітів.

По-перше, прогнозується дохід (виручка) від реалізації продукції.

По-друге, прогнозується звіт про фінансові результати, що дає розуміння про суму нерозподіленого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і може бути спрямований у виробництво. Прогноз звіту про фінансові результати та балансу є найважливішими складовими для

стратегічного аналізу, оскільки на їх основі можна оцінити прогнозовані фінансові результати підприємства і визначити потреби в зовнішньому фінансуванні на наступні періоди.

По-третє, відбувається коригування власного капіталу на величину «доповнення до нерозподіленого прибутку».

Практично кожне підприємство (незалежно від організаційно-правової форми та форми власності), а також управлінські структури, що координують і регулюють ту чи іншу сфери економічної діяльності, використовують прогнозні дані. Науково обґрунтовані прогнози відіграють важливу роль у роботі фінансового аналітика, маркетолога, менеджера, фінансиста тощо.

При складанні прогнозованого звіту про фінансові результати використаємо метод відсотку від продажу. При його застосуванні статті звіту (крім тих, що не залежать від зміни продажу) перераховують на однаковий відсоток збільшення (зменшення) показника доходу від реалізації продукції. З цією метою їх класифікують на автоматично утворені і регульовані.

Автоматично утворені статті змінюються пропорційно обсягу продажу. Це дохід, собівартість реалізованої продукції, операційні доходи і витрати.

Регульовані статті утворюються незалежно від обсягу продажу, для їх кількісного визначення використовують інші методи. Серед них виділяють: фінансові доходи і витрати, інші доходи і витрати.

Суми надзвичайних доходів і витрат плануванню не підлягають.

Відмінністю прогнозованого звіту про фінансові результати є визначення прогнозу використання чистого прибутку для розрахунку показника «доповнення до нерозподіленого прибутку».

При побудові прогнозованого звіту про фінансові результати ПрАТ «КІЇВХЛІБ», врахуємо наступні припущення:

1. Для більш точного розрахунку темпів приросту виручки від реалізованої продукції за 2017-2019 роки візьмемо середньорічний темп зростання (приросту) чистого доходу від розподілення та постачання електроенергії, розрахований за середньгеометричною зваженою.

$$\bar{T}_{p_{BP}} = \sqrt[m]{T_1 \cdot T_2 \cdot T_3 \cdot T_4 \cdot \dots \cdot T_n} \quad (3.1)$$

де $T_{p_{BP}}$ – середній темп зростання виручки від реалізації продукції;

T_1, T_n – темп зростання виручки від реалізації продукції у певному періоді;

m - кількість періодів ($m = n - 1$).

$$\bar{T}_{p_{BP}} = \sqrt[3]{0,874 \cdot 0,809 \cdot 0,959} = 0,823$$

Не зважаючи на погіршення ситуації в Україні в цілому для ефективного використання фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів, підвищення технічного рівня підприємств, збільшення продаж хлібобулочних виробів та продукції довготривалого зберігання колектив компанії послідовно виконуватиме плани та завдання, намічені на 2020 рік, а саме: збереження лідерських позицій на ринку; впровадження енергоефективних та енергозберігаючих заходів в рамках втілення інноваційної політики та оновлення виробничих потужностей; Покращення лояльності споживачів до торгової марки шляхом оптимізації асортиментної політики та її приведення до сучасних тенденцій розвитку; розробка та впровадження стандартів міжнародної системи сертифікації у виробничих цехах. Для більшої вірогідності результату прогнозу та з врахуванням зростання собівартості у зв'язку із зростанням цін на сировину, темп скорочення виручки від реалізації продукції приймемо на рівні 0,82;

2. Суму витрат, які включені до собівартості продукції на 1 грн виручки від реалізації підприємство має можливість знизити із 82,9 коп. у 2019 році до 75,5 коп. у 2020 році на 1 грн чистого доходу за рахунок відносної економії витрат на оплату праці.

3. Адміністративні витрати на 1 грн виручки від реалізації продукції підприємство планує скоротити у 2020 році до 6,0 % чистого доходу замість 6,1% у 2019 році. Є можливість скорочення витрат на зв'язок, відрядження робітників апарату управління, утримання приміщень.

4. Інші операційні доходи та витрати ПрАТ «КІЇВХЛІБ» залишить на рівні 2019 року.

Прогнозований звіт про фінансові результати ПрАТ «КІЇВХЛІБ» на 2020 рік надано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Прогнозований Звіт про фінансові результати ПрАТ «КІЇВХЛІБ» на 2020 рік, тис. грн.

Статті	2019 рік	Прогноз	2020 рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	1767501	0,82	1449351
Собівартість реалізованої продукції	1465668	до 75,5 коп. на 1 грн виручки	1094260
Валовий прибуток	301833	—	355091
Інші операційні доходи	74623	—	74623
Адміністративні витрати	107476	до 6,00 % від виручки	86961
Витрати на збут	131760	-	131760
Інші операційні витрати	103695	—	103695
Фінансові результати від операційної діяльності			
Прибуток	33525	—	107298
Загальні фінансові доходи	8249		8249
Загальні фінансові витрати	28274		28274
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2829		2829
Чистий прибуток	10671	—	84444
Доповнення до нерозподіленого прибутку	-	—	84444

За проведеними розрахунками та даними таблиці 3.1 аналізоване підприємство під впливом прийнятих заходів та враховуючи збитковість в 2018 році, в 2020 зменшить прибутковість своєї діяльності на 318150 тис. грн. (1449351 – 1767501), або на 18,0 %.

Отже, відзначаємо значне покращення показників діяльності підприємства при дотриманні вказаних тенденцій змін, а саме:

– підприємство буде мати можливість отримати 355091 тис. грн. валового прибутку замість 301833 тис. грн. у 2019 році;

– витрати на 1 грн виручки від реалізації знизяться на 0,6 коп;

– сума чистого прибутку в розрахунку на 1 грн виручки від реалізації продукції у 2018 році прогнозується у 5,8 коп замість 0,6 коп. у 2019 році.

Статті прогнозованого балансу також прийнято класифікувати залежно від обсягів продажу на автоматично утворені і регульовані.

До автоматично утворених відносять: необоротні активи (без довгострокових фінансових інвестицій); оборотні активи; витрати майбутніх періодів; поточні зобов'язання; доходи майбутніх періодів.

Звідси регульовані статті – це: довгострокові фінансові інвестиції; власний капітал (за виключенням нерозподіленого прибутку); нерозподілений прибуток (непокриті збитки), які утворилися за рахунок додавання доповнення до нерозподіленого прибутку із звіту про фінансові результати; забезпечення наступних витрат і платежів; довгострокові зобов'язання.

Вказана класифікація може зазнавати змін відповідно до певної ситуації.

Саме регульовані статті використовують при розподілі додатково необхідних фондів, які визначають потребу у джерелах фінансування або їх надлишок на дату складання прогнозованого балансу. Для цього необхідно порівняти валюту активу і пасиву прогнозованого балансу, яка майже завжди не буде тотожною.

Якщо у прогнозованому балансі вартість майна підприємства перевищує вартість капіталу ($A > П$), то ця сума свідчить про додаткову потребу у фінансуванні за рахунок збільшення або власного капіталу, або залучення довгострокових, короткострокових зобов'язань. Якщо додаткові необхідні фонди (ДНФ) мають від'ємне значення ($A < П$), то у проектованому балансі збільшують статті, у першу чергу, оборотних активів. Зазвичай, коригування підлягають суми за статтею «грошові кошти та їх еквіваленти».

Для складання прогнозованого балансу врахуємо наступні рішення керівництва ПрАТ «КІЇВХЛІБ»:

1. Чистий дохід від реалізації продукції планується на рівні 1449351 тис. грн.
2. Термін погашення поточних зобов'язань за розрахунками зберігається на рівні поточного року.

Доповнення до нерозподіленого прибутку додається до статті «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)».

У прогнозованому балансі перший варіант прогнозу дозволяє

розрахувати величину додатково необхідних фондів (ДНФ), яка у другому прогнозі має бути розподіленою між статтями балансу. У випадку, коли ДНФ є позитивною величиною, вона розподіляється між статтями пасивів. Від’ємне ж значення ДНФ повинно компенсуватися збільшенням статей активу балансу.

Прогнозований баланс підприємства станом на 31.12.2020 року представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Прогнозований баланс ПрАТ «КИЇВХЛІБ» станом на 31.12.2020 року, тис. грн.

Статті	На 31.12. 2019 р.	Про-гноз	На 31.12.2020 року				
			1-й прогноз	ДНФ	2-й прогноз	додаткові умови	остаточний прогноз
Необоротні активи	359930	-	359930	-	359930	-	359930
Запаси	107641	0,82	88266	-	88266	-	88266
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	186385	0,82	152836	-	152836	-	152836
Дебіторська заборгованість за розрахунками	87506	0,82	71755	-	71755	-	71755
Грошові кошти у національній валюті та поточні фінансові інвестиції	1906	0,82	1563	50669	52232	-	52232
Інші оборотні активи	2533	-	2533	-	2533	-	2533
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
Баланс	745901	-	676883	-	727552	-	727552
Статутний капітал	39621	-	39621	-	39621	-	39621
Додатковий вкладений та резервний капітал	37230	-	37230	-	37230	-	37230
Нерозподілений прибуток	97977	84444	182421	-	182421	-	182421
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	342306	0,82	280691	-	280691	-	280691
Поточні зобов’язання за розрахунками	107531	0,82	88175	-	88175	-	88175
Інші зобов’язання	121236	0,82	99414	-	99414	-	99414
Баланс	745901	-	727552	-	727552	-	727552
ДНФ	-	-	+50669	-	-	-	-

За нашими розрахунками пасив балансу внаслідок першого кроку прогнозування перевищує актив на 50669 тис. грн. Для того, щоб урівняти валюту активу і пасиву балансу, необхідно прийняти рішення щодо розподілу суми ДНФ, а саме – підприємством коригування буде проведено за статтею

«грошові кошти та їх еквіваленти» за рахунок їх збільшення.

У таблиці 3.3 представлений також відкоригований баланс підприємства з урахуванням управлінських рішень та можливості використання внутрішніх резервів. Зауважимо, що із двох запропонованих варіантів прогнозу дещо кращі показники підприємство буде мати за 2-м прогнозом. Остаточний прогноз вказує на покращення основних показників порівняно з 2019 роком.

Результати прогнозування звіту про фінансові результати та балансу підприємства дають можливість покращити фінансовий стан підприємства, а отже, і його фінансову спроможність (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Оцінка фінансового стану ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за даними прогнозованих балансів, тис грн.

Показники	Нормативне значення	На 31.12.2019 року	На 31.12.2020 року		Відхилення (+, -) 2019 р від:	
			2-й прогноз	остаточний прогноз	2-го прогнозу	остаточного прогнозу
Необоротні активи	-	359930	359930	359930	0	0
Оборотні активи	-	385971	367622	367622	18349	18349
Власний капітал, у т. ч.:	-	174828	259272	259272	-84444	-84444
- власний оборотний капітал	-	-185102	-100658	-100658	-84444	-84444
Позиковий капітал	-	571073	468280	468280	102793	102793
у тому числі:	-					
- поточні зобов'язання	-	449837	368866	368866	80971	80971
Коефіцієнти:	-					
Автономії	> 0,5	0,234	0,356	0,356	-0,122	-0,122
Фінансування	> 1,0	0,306	0,554	0,554	-0,248	-0,248
Заборгованості	< 1,0	0,766	0,644	0,644	0,122	0,122
фінансової залежності	< 2,0	3,266	1,806	1,806	1,460	1,460
абсолютної ліквідності	0,2 – 0,3	0,004	0,142	0,142	-0,138	-0,138
проміжного покриття	0,7 – 0,8	0,613	0,750	0,750	-0,137	-0,137
загальної ліквідності	2,0 – 2,5	0,858	0,997	0,997	-0,139	-0,139
мобільності активів	> 0,5	-1,059	-0,388	-0,388	-0,671	-0,671
співвідношення активів	> 1,0	1,072	1,021	1,021	0,051	0,051
Забезпеченості оборотних активів	> 0,5	-0,479	-0,274	-0,274	-0,205	-0,205
Оборотність капіталу, об		2,348	1,992	1,992	0,356	0,356
Тривалість обороту капіталу, дні		153,3	180,7	180,7	-27,4	-27,4

Так, розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих

рішень підприємство за 2-м прогнозом дещо покращить свою фінансову спроможність. Нарощення рентабельності власного капіталу можливе лише у випадку, коли рентабельність активів більша від середнього рівня фінансових витрат, пов'язаних із залученням позикових коштів.

Враховуючи дані прогнозного балансу відмічаємо наступні зміни показників:

- збільшиться власний оборотний капітал за остаточним варіантом на - 84444 тис. грн.;

- динаміка коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом з -0,479 у 2019 році покращиться до -0,274 у прогнозованому періоді;

- збільшиться значення коефіцієнту проміжного покриття та наблизиться до нормативу, це означає, що короткострокові зобов'язання можуть бути погашені за рахунок грошових коштів, а також дебіторською заборгованістю.

- покращаться показники платоспроможності. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності за остаточним прогнозом виросте до 0,142 за рахунок збільшення грошових коштів (значення цього показника особливо цікавить постачальників), загальної ліквідності – до 0,997, тобто порівняно з аналогічним періодом 2019 року розмір оборотних коштів, що припадає на 1 грн поточних зобов'язань, збільшиться на 0,139 грн.

Важливим аспектом для виробничого підприємства є забезпечення фінансової рівноваги. Погоджуємося з думкою Гудзь Т.П. якщо на підприємстві забезпечена надійна фінансова рівновага, тоді реалізація стратегії управління нею здійснюється шляхом проведення трьох політик: 1) збереження здатності до виживання, спрямоване на забезпечення достатнім рівнем ліквідності безперебійної платоспроможності підприємства; 2) збереження контрциклічного буфера, спрямоване на створення надійного рівня фінансової безпеки підприємства від загрози банкрутства; 3) збереження здатності до саморозвитку, спрямоване на максимальне оволодіння підприємством фінансовою компонентою сталого розвитку його діяльності [17, с. 62].

В процесі дослідження діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» відмічаємо однозначні позитивні зміни щодо підвищення фінансової спроможності на підприємстві: спостерігається покращення показників фінансової стійкості, показників ліквідності та платоспроможності. Отже, вірний вибір стратегії розвитку дозволить аналізованому підприємству забезпечити та покращити свою фінансову спроможність.

ПрАТ «КИЇВХЛІБ» управляє своїм капіталом з метою забезпечення здатності продовжувати свою діяльність на безперервній основі, одночасно забезпечуючи прибуток акціонерам шляхом оптимізації балансу власних та залучених коштів. Керівництво підприємства регулярно переглядає структуру капіталу. На основі результатів таких переглядів виробниче підприємство вживає заходів для підтримання балансу загальної структури капіталу за рахунок залучення нового боргу або погашення існуючої заборгованості.

3.2 Обґрунтування напрямів зміцнення фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

В умовах динамічних змін в економічному середовищі все більшу роль відіграє прогнозування ймовірності банкрутства підприємства як засобу попередження можливих підприємницьких ризиків. Прогнозування банкрутства має на меті ідентифікацію потенційної загрози банкрутства для своєчасного формування заходів з нейтралізації негативних тенденцій розвитку фінансової ситуації на підприємстві.

Основні функціональні та методологічні особливості щодо відновлення фінансового стану виробничого підприємства за своїм змістом здебільшого збігаються з основними фазами управлінського циклу:

- діагностика наявних проблем;

– загальне формулювання цілей та розроблення стратегії відновлення фінансової спроможності;

– оперативне планування;

– прийняття рішення та реалізація планів;

– внутрішній та зовнішній контроль;

– рапортування (рекомендації щодо корекції планів та діяльності).

Зважаючи на нестійкий фінансовий стан ПрАТ «КИЇВХЛІБ» в 2019 році, для діагностики наявних проблем підприємства використаємо багатофакторну модель прогнозування банкрутства, запропоновану О.Терещенко [85, с. 66-69]:

$$Z = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 X_3 + 5 X_4 + 0,3 X_5 + 0,1 X_6 \quad (3.2)$$

Вихідна інформація для побудови моделі діагностики ймовірності банкрутства ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за методикою О.Терещенко наведена в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Вихідна інформація для побудови моделі діагностики ймовірності банкрутства ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2020 р. за методикою О.Терещенко [85, с. 66-69]

Показники	Характеристика	Значення
X1	відношення грошових надходжень до зобов'язань	3,907
X2	відношення валюти балансу до зобов'язань	1,649
X3	відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів	0,014
X4	відношення прибутку до виручки	0,006
X5	відношення виробничих запасів до виручки	0,061
X6	відношення виручки до основного капіталу	2,370

$$Z = 1,5 \cdot 3,907 + 0,08 \cdot 1,649 + 10 \cdot 0,014 + 5 \cdot 0,006 + 0,3 \cdot 0,061 + 0,1 \cdot 2,370 = 6,42$$

Коли $Z > 2$ – банкрутство не загрожує, $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена, $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.

Отже, для ПрАТ «КИЇВХЛІБ» банкрутство не загрожує.

З метою урахування виду економічної діяльності пропонується використовувати дискримінантну модель О.Терещенка, яка має значні переваги над традиційними методиками:

- модель є зручною в застосуванні;
- розроблена на використанні вітчизняних статистичних даних;
- враховується сучасна міжнародна практика;
- за рахунок використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності вирішує проблему критичних значень показників;
- враховує галузеві особливості підприємства.

Зважаючи на прибуткову операційну діяльність в 2019 році, ПрАТ «КИЇВХЛІБ» доцільно розширювати обсяги діяльності.

Вивчити залежність прибутку від невеликого кола найбільш важливих факторів і на основі цього керувати процесом формування його величини дозволяє CVR – аналіз (аналіз «витрати – обсяг – прибуток») або маржинальний аналіз (аналіз беззбитковості). Цей аналіз визначає як безпосередні, так і опосередковані зв'язки та залежності операційного прибутку підприємства від зміни витрат, ціни на продукцію, обсягу і структури виробництва продукції, інших факторів.

Беззбитковий обсяг продажу і зона безпеки підприємства – основоположні показники в обґрунтуванні управлінських рішень, в оцінюванні діяльності підприємства. Для визначення їхнього рівня у ПрАТ «КИЇВХЛІБ» застосуємо аналітичний метод.

Використовуючи дані таблиці 3.5, виконаємо розрахунки порогу рентабельності (Q_p), запасу фінансової стійкості (ЗФС), операційного важеля (ОВ).

Таблиця 3.5 – Показники порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості та операційного важеля ПрАТ «КІЇВХЛІБ» у 2019 році

Найменування показників	Значення
1. Сумарні операційні доходи, тис. грн.	1842124
2. Змінні витрати, тис. грн	1465668
3. Валова маржа (маржинальний дохід), тис. грн.	376456
4. Частка валової маржі у сукупних операційних доходах, %	0,204
5. Постійні витрати, тис. грн	342931
6. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	33525
7. Порог рентабельності, тис. грн	1681034
8. Запас фінансової стійкості, тис. грн.	161090
9. Запас фінансової стійкості, %	9,58
10. Операційний важіль, (ОВ)	11,2

$$ПВ_{в.м} = \frac{ВМ}{СОД} = \frac{376456}{1842124} = 0,204,$$

де $ПВ_{в.м}$ – питома вага валової маржі у сумарних операційних витратах;

$ВМ$ – валова маржа (маржинальний дохід);

$СОД$ – сумарні операційні доходи.

Порог рентабельності дорівнює:

$$Q_p = \frac{В_{пост}}{ПВ_{в.м}} = \frac{342931}{0,204} = 1681034 \text{ тис. грн.}$$

де Q – порогу рентабельності;

$В_{пост}$ – постійні витрати.

Тоді запас фінансової стійкості становитиме:

$$ЗФС = СОД - Q = 1842124 - 1681034 = 161090 \text{ тис. грн.}$$

$$ЗФС\% = \frac{161090}{1681034} \times 100\% = 9,58\%$$

Зона безпеки – це різниця між фактичним та беззбитковим обсягом продажу. Для ПрАТ «КІЇВХЛІБ» вона склала 161090 тис. грн, або 9,58 % від загального обсягу продажу.

$$OB = \frac{376456}{33525} = 11,2$$

де OB – операційний важіль.

Отже, резервом зростання прибутковості ПрАТ «КИЇВХЛІБ» є збільшення його прибутку за рахунок зростання обсягів операційної діяльності, так як зміна виручки від реалізації продукції підприємства на 1 % буде породжувати вагомішу зміну прибутку – на 11,2 %.

При збільшенні операційної діяльності зменшується питома вага постійних витрат та відповідно зменшується операційний важіль, а отже зменшується ризик для виробничого підприємства, а при зменшенні операційної діяльності питома вага постійних витрат зростає, відповідно підвищується і вплив операційного важеля на прибуток та збільшується ризик для підприємства.

Щоб визначити, за скільки місяців окупляться постійні витрати підприємства, необхідно зробити такий розрахунок :

$$t = \frac{12 \cdot \text{Беззбитковий обсяг продажу}}{\text{Річний обсяг продажу}} \quad (3.3)$$

Для ПрАТ «КИЇВХЛІБ» цей термін становить :

$$t = \frac{12 \cdot 1681034}{1842124} = 10,9 \text{ міс.}$$

Отже, строк окупності витрат ПрАТ «КИЇВХЛІБ» становить 10,9 місяців. Решту 1,1 міс. підприємство буде заробляти прибуток.

Як бачимо, критичний рівень постійних витрат є дуже цінним показником в управлінській діяльності. За його допомогою можна ефективніше керувати процесом формування фінансових результатів, а отже, і фінансовим

станом ПрАТ «КИЇВХЛІБ».

Існує великий перелік шляхів оптимізації витрат підприємства, але не всі вони є реальними при впровадженні в практику діяльності, оскільки більшість з них потребують значних інвестицій. Хоча, як показала практика, потрібно і можливо йти на додаткові витрати з метою збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, залучення нових постачальників і покупців, підвищення якості обслуговування, створення іміджу підприємства.

Собівартість одиниці продукції визначається відношенням суми витрат до кількості виробленої продукції. Тобто, для зниження її рівня необхідно знайти, з одного боку, резерви збільшення обсягу виробництва продукції, а з другого – резерви скорочення витрат на її виробництво за рахунок економнішого використання всіх видів ресурсів. З метою зменшення витрат підприємству необхідно:

- організувати інформаційне забезпечення у відповідності зі змістом, складом і структурою витрат та цільовими орієнтирами;
- оцінювати можливості формування витрат в поточному і плановому періоді діяльності відповідно до умов функціонування підприємства;
- проводити повний аналіз витрат в динаміці і за поточний період;
- прогнозувати розмір витрат, застосовуючи можливі методи при різних обсягах виробництва і цільової суми прибутку;
- планувати діапазон допустимих меж рівня витрат, тобто їх максимального і мінімального значення;
- застосовувати нормування витрат у розрізі статей витрат;
- забезпечити своєчасне доведення планового рівня витрат до виконавчих підрозділів центрів відповідальності, окремих осіб;
- організувати контроль і оперативне управління витратами з урахуванням зміни умов функціонування підприємства та зміни кон'юнктури товарного ринку.

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність ПрАТ «КИЇВХЛІБ», відзначимо, насамперед, намагання розширити капітальну та майнову базу. Для

ПрАТ «КИЇВХЛІБ» принципове значення має віддача у формі прибутку використання як власних, так і залучених коштів. Якщо підприємство у своїй діяльності використовує як власний, так і залучений капітал, тоді дохідність власного капіталу може бути підвищена за рахунок банківських кредитів.

Основними ризиками, які виникають при використанні фінансових інструментів підприємства, є:

1. Ризик отримати збитки через зростання світових цін на продовольче зерно та борошно а також зростання ціни на цукор, сіль, дріжджі, транспортні перевезення, газ, електроенергію. Заходи: підприємство зменшить ризик нерентабельності шляхом концентрації зусиль на продаж високорентабельної якісної продукції і продукції тривалого зберігання, збільшення частки нерегульованих сортів хлібів в структурі продаж;

2. Ризик зростаючої конкуренції на ринку збуту продукції емітента. Заходи: виведення на ринок нових видів продукції, проведення маркетингових досліджень і постійний моніторинг ринку, облік особливостей попиту ринку і наявності конкурентів, удосконалення якості виготовленої продукції, просування іміджу емітента в мережі інтернет, ЗМІ, інформаційному середовищі;

3. Ризик ступеню зносу окремих основних фондів. Заходи: залучення інвестицій в основне технологічне обладнання (печі для хлібопекарного виробництва та кондитерське обладнання, пакувальне обладнання для хлібобулочних виробів), впровадження емітентом енергозберігаючих технологій; Політичні та макроекономічні ризики емітента:

4. Ризик погіршення загальної економічної ситуації в Україні та ризик зміни валютного курсу. Заходи: регулярне відслідковування емітентом макроекономічних показників, підготовка аналітичних звітів, у разі необхідності розробка механізмів реагування на зміни макроекономічної ситуації та валютного курсу.

5. Ризик ліквідності представляє собою ризик того, що досліджуване підприємство не зможе погасити свої зобов'язання по мірі настання строків

їхнього погашення. Позиція ліквідності підприємства ретельним чином контролюється та управляється. ПрАТ «КІЇВХЛІБ» використовує процес детального бюджетування та прогнозування грошових коштів для того, щоб гарантувати наявність адекватних ресурсів для виконання своїх платіжних зобов'язань. Окрім того, керівництво підприємства здійснює аналіз строків реалізації своїх активів та термінів погашення своїх зобов'язань та планує їхню структуру та обсяги у відповідності до потреб ліквідності у звітному періоді.

ПрАТ «КІЇВХЛІБ» управляє своїм капіталом з метою забезпечення здатності продовжувати свою діяльність на безперервній основі, одночасно забезпечуючи прибуток акціонерам шляхом оптимізації балансу власних та залучених коштів. Керівництво підприємства регулярно переглядає структуру капіталу. На основі результатів таких переглядів ПрАТ «КІЇВХЛІБ» вживає заходів для підтримання балансу загальної структури капіталу за рахунок залучення нового боргу або погашення існуючої заборгованості.

ПрАТ «КІЇВХЛІБ» здійснює моніторинг капіталу, розраховуючи співвідношення сум чистих кредитних зобов'язань до капіталу. Під капіталом розуміється загальна сума чистих активів, що належить учасникам підприємства. Чистий борг розраховується шляхом вирахування із кредитних зобов'язань, відображених у звіті про фінансовий стан залишків грошових коштів та їх еквівалентів.

Вдосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних потоків та зменшення вихідних грошових потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; рефінансування дебіторської заборгованості; продажу частини основних фондів.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків, до яких належать: оплата товарів, робіт, послуг, що належать до валових витрат; : оплата товарів, робіт, послуг, що не належать до валових витрат; здійснення реальних та фінансових інвестицій; сплата податків та інших платежів до бюджету; повернення капіталу, який був залучений на

фінансовому ринку.

Отже для покращення фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» можна запропонувати наступні шляхи: адаптувати методику аналізу до потреб підприємства; вдосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства; розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства. Покращення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва та інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

3.3 Інтегральна оцінка фінансової спроможності підприємства методом таксономії та визначення стратегічних орієнтирів розвитку ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Суб'єкти фінансових відносин характеризуються наявністю постійного ризику та загроз, що пов'язані з динамікою зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування. Підвищення рівня ризиків на рівні макросередовища потребує від суб'єктів фінансових відносин формування середовища фінансової безпеки, визначення основних факторів впливу, а головне – застосування ефективних методів визначення загроз їх функціонуванню з використанням інструментів багатовимірного аналізу з метою цілісної оцінки рівня фінансової безпеки за допомогою одного показника.

Для удосконалення оцінки рівня фінансової спроможності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» використаємо сучасний таксономічний підхід та проведемо її за алгоритмом представленим на рис. 3.2.

При побудові таксономічного показника застосовується матриця даних або складена з стандартизованих реалізацій ознак. Стандартизація дозволяє

позбавитись від одиниць виміру, як натуральної, так і вартісної. Одночасно відбувається вирівнювання дисперсії (кожна дисперсія стає рівна одиниці), а також значення ознак (всі середні арифметичні дорівнюють нулю), що небажано, так як через це кожна ознака в однаковій мірі впливає на результати аналізу. Тому в деяких випадках встановлюють ієрархію ознак, використовуючи відповідні коефіцієнти ієрархії, диференційні ознаки за їхньою важливістю для дослідження. Коефіцієнти виявляються на основі якісного аналізу чи за допомогою відповідних методів.

Інтегральний показник оцінки рівня фінансової спроможності на основі таксонометричного підходу формується з використанням наступних коефіцієнтів: забезпеченості власним оборотним капіталом, поточної заборгованості, коефіцієнтом фінансування, автономії, маневреності власного капіталу, структури покриття довгострокових вкладень.

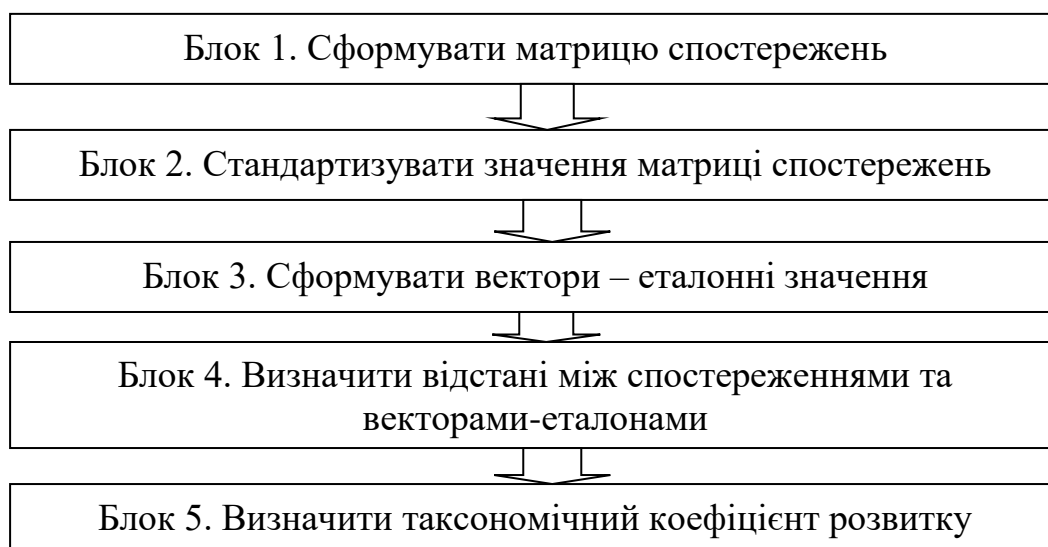

Рисунок 3.2 – Етапи проведення таксономічного аналізу

Джерело: складено автором

До показників-стимуляторів пропонуємо віднести коефіцієнти: автономії, маневреності власного капіталу, забезпеченості власним оборотним капіталом, а до показників-дестимуляторів: коефіцієнти фінансування, поточної заборгованості та структури покриття довгострокових вкладень.

При формуванні вагових значень використано правило Фішберна, яке дає можливість визначити рівень значущості показників на основі їхнього ранжування. Так, обрані показники фінансового стану, мають наступну пріоритетність: коефіцієнт автономії – 1, коефіцієнт фінансування – 2, коефіцієнт маневреності власного капіталу – 3, коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом – 4, коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень – 6.

Еталонне значення є величиною більшою за оптимальне значення і-го нормалізованого фінансового показника за всією сукупністю розглянутих, і повинне бути зважене на певну величину (середньоквадратичне відхилення).

Вихідні дані для розрахунку таксономічного показника фінансового стану підприємства наведені в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Вихідні дані для розрахунку таксономічного показника оцінки фінансового стану ПрАТ «КИЇВХЛІБ»

Роки	Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт фінансування	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Коефіцієнт фінансової залежності	Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	Коефіцієнт поточної заборгованості	Загальний коефіцієнт покриття	Коефіцієнт рентабельності реалізованої діяльності	Коефіцієнт рентабельності майна	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень
2017	0,198	0,247	-0,790	5,050	-0,242	0,713	0,905	0,671	2,130	0,802	0,250
2018	0,216	0,276	-1,072	4,629	-0,419	0,686	0,806	-0,150	-0,340	0,784	0,220
2019	0,234	0,306	-1,059	4,266	-0,480	0,606	0,853	0,604	1,410	0,766	0,330
Хср.	0,216	0,276	-0,974	4,648	-0,380	0,668	0,855	0,375	1,067	0,784	0,800

2) Використовуючи значення показників, наведених в таблиці 3.6 сформуємо матрицю спостережень X (табл. 3.7).

Для проведення подальших розрахунків необхідна стандартизація, яка дозволяє звести всю одиницю виміру до безрозмірної величини, тобто вирівняє значення ознак.

Таблиця 3.7 – Матриця спостережень X

X	0,198	0,247	-0,790	5,050	-0,242	0,713	0,905	0,671	2,130	0,802	0,250
	0,216	0,276	-1,072	4,629	-0,419	0,686	0,806	-0,150	-0,340	0,784	0,220
	0,234	0,306	-1,059	4,266	-0,480	0,606	0,853	0,604	1,410	0,766	0,330

Для цього визначені середні значення за кожним показником (див. табл. 3.6).

Проведемо стандартизацію показників за формулою :

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij}}{\bar{X}_i} \quad (3.4)$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення признака j для одиниці i ;

X_{ij} – елементи матриці стандартизованих значень ;

\bar{X}_i – середнє значення.

Після проведення розрахунків за методикою В. Плюти [71], отримується матриця стандартизованих значень Z (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Матриця стандартизованих значень Z

Z	0,917	0,894	0,811	1,086	0,636	1,067	1,059	1,789	1,997	1,023	0,313
	1,000	0,999	1,101	0,996	1,102	1,026	0,943	-0,400	-0,319	1,000	0,275
	1,083	1,107	1,088	0,918	1,262	0,907	0,998	1,611	1,322	0,977	0,413

Після проведення стандартизації даних проводиться диференціація показників на стимулятори та дестимулятори. Підставою такого поділу є характерний вплив кожного з показників на рівень розвитку ПрАТ «КИЇВХЛІБ» . Ознаки, які надають позитивний (стимулюючий) вплив на загальний рівень розвитку об'єкта, називаються стимуляторами, а ознаки, що уповільнюють розвиток підприємства, – дестимуляторами. Поділ ознаки на стимулятори і дестимулятори – основа для побудови вектора-еталона, який має координати X_{oi} і формується зі значень показників :

$Z_{oi} = \max Z_{ij}$, якщо показник j є стимулятором;

$Z_{oi} = \min Z_{ij}$, якщо показник j є дестимулятором.

Після розподілу ознак на стимулятори та дестимулятори на основі

елементів матриці сформовано вектор-еталон (P_o) :

$P_o = (1,083; 0,894; 1,101; 0,918; 1,262; 0,907; 1,059; 1,789; 1,997; 0,977; 0,275)$.

Відстань між точкою-одиницею та точкою P_o розраховується за формулою :

$$C_{io} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{oj})^2}, \quad (3.5)$$

де Z_{ij} - стандартизоване значення j -показника в період часу i ;

Z_{oj} - стандартизоване значення i -показника в еталоні.

Отже, розрахуємо відстань :

$$C_i^{2017} = 2,340; \quad C_i^{2018} = 2,952; \quad C_i^{2019} = 1,707.$$

Розрахуємо середній коефіцієнт таксономії за роками :

$$\overline{C_o} = \frac{1}{3}(2,340 + 2,952 + 1,707) = 2,333$$

Отримана відстань служить початковим елементом для розрахунку показника таксономії за формулою :

$$K_i = 1 - d_i \quad (3.6)$$

де $d_i = \frac{C_{io}}{C_o}$ (3.7)

$$C_o = \overline{C_o} + 2S_o \quad (3.8)$$

$$S_o = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (C_{io} - \overline{C_o})^2} \quad (3.9)$$

Спочатку розрахуємо S_o :

$$S_o = \sqrt{\frac{1}{3}(2,340 - 2,333)^2 + (2,952 - 2,333)^2 + (1,707 - 2,333)^2} = 0,509$$

Розрахуємо значення показника C_o :

$$C_o = 2,333 + 2 \cdot 0,509 = 3,350$$

Розрахуємо значення d_i для кожного року:

$$d_{2017} = \frac{2,340}{3,350} = 0,699 \quad d_{2018} = \frac{2,952}{3,350} = 0,881 \quad d_{2019} = \frac{1,707}{3,350} = 0,509$$

Рівень коефіцієнта таксономії за 2017-2019 роки становитиме :

$$K_{2017} = 1 - 0,699 = 0,301 \quad K_{2018} = 1 - 0,881 = 0,119 \quad K_{2019} = 1 - 0,509 = 0,491$$

Інтерпретація даного показника наступна: він приймає високе значення при більших значеннях стимуляторів та низьке значення – при малих значеннях стимуляторів.

Побудований таким чином таксономічний показник синтетично характеризує зміни значення ознак досліджуваних груп. Важливішою його перевагою являється те, що зараз ми маємо справу з одною синтетичною ознакою, яка показує напрямок та масштаби змін в процесах, описаних сукупністю вихідних даних.

Підводячи підсумок можна відмітити, що коефіцієнт таксономії на ПрАТ «КІЇВХЛІБ» постійно коливається на протязі аналізованих періодів. Чим більше близький показник до одиниці, тим кращий розвиток фінансової безпеки підприємства. В 2019 році показник прийняв найбільше своє значення – це 0,491, а в 2018 році найменше – 0,119. Це свідчить про погіршення фінансової спроможності виробничого підприємства в 2018 році та покращення в 2019 році.

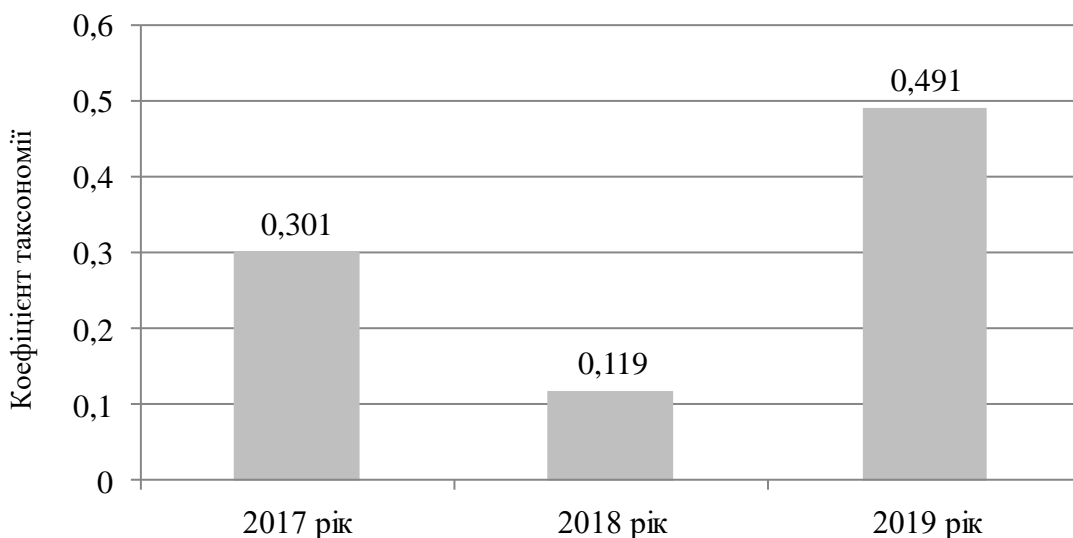

Рисунок 3.3 – Динаміка змін коефіцієнта таксономії ПрАТ «КИЇВХЛІБ» за 2017-2019 років

Отже, проведена порівняльна характеристика науково-методичного інструментарію оцінки фінансової спроможності дозволила виявити переваги та недоліки існуючих підходів. Однак, на нашу думку, проведення оцінки фінансової спроможності з використанням методів економіко-математичного моделювання, а саме таксономічного підходу, має ряд значних переваг: трансформація значного масиву даних, що відображають різні сторони фінансової діяльності підприємства в один зведений (узагальнений) показник – рівень фінансового стану; можливість ранжування рівня фінансової стійкості як між підприємствами-конкурентами, так і в динамічному ряді; простота програмного забезпечення.

На діяльність товариства впливають: подорожчання енергоносіїв, податкова політика, залежність від сезонних змін. Протягом звітного року Товариством виплачено всього 219,0 тис. грн. штрафних санкцій, із них штрафи за порушення Антимонопольного законодавства: 219,0 тис. грн.

Використання запропонованої методики оцінки і прогнозування фінансового стану дає змогу отримати результати аналізу, які мають практичну цінність у вирішенні актуальних питань щодо фінансової безпеки підприємства з метою розробки своєчасних та більш ефективних заходів щодо

її підвищення.

У звітному році виробники були зосереджені на скороченні витрат, закриття збиткових підрозділів, оптимізації логістики, введення енергозберігаючого обладнання та технологій. Виробники постійно оновлюють асортимент та виводять на ринок нові види продукції.

На виконання вимог ЗУ «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» проведені роботи по внесенню змін до всіх рецептур та приведено у відповідність маркування на 135 позицій виробів, 99 позицій виробів переведено під нові штрих-коди.

Супермаркети збільшують власне виробництво здоби. Основні конкуренти в Україні – це великі виробники хлібобулочних виробів. Конкурентна позиція товариства – це виведення на ринок нових видів продукції, проведення маркетингових досліджень і постійний моніторинг ринку, облік особливостей попиту ринку і наявності конкурентів, удосконалення якості виготовленої продукції, просування іміджу емітента в мережі інтернет, ЗМІ, інформаційному середовищі.

Маркетингова та збутова політика Товариства у 2019 р. була спрямована на утримання та збільшення частки ринку хлібобулочних виробів через роботу з асортиментом та інтеграцію у нові регіони, а саме: оновлення ключових продуктів за рецептурою, смаком, дизайном упаковки (хліб Сімейний, булочка Крихітка, лаваші); розробку та впровадження нових виробів згідно трендів ринку та вподобань споживачів; підтримка інвест-проекту лінії Gastollo; підтримка інвест-проекту нової лінії з виробництва лавашів – можливість додаткової реалізації 6 тонн на добу; підтримка та нарощування обсягів виробництва здобних виробів з лінії Rondo (редизайн упаковки згідно сучасних запитів світового та українського покупця); розширення географії представленості продукції; оптимізація асортименту задля підвищення маржинальності кожної позиції та категорії в цілому, доцільності та вигідності для торгівлі та бізнесу.

Маркетингова та збутова політика по продукції довготривалого виробництва була спрямована на виконання задачі щодо підтримки обсягів виробництва та нарощування продажів завдяки масштабному редизайну пакування: було оптимізовано асортимент з точки зору рентабельності та маржинальності; переглянуті асортиментні матриці як інструмент роботи торговельної команди; на 30% збільшено обсяги виробництва зростаючого сегменту ринку – пряників з начинками, та виведені на ринок нові види. Підтверджена система управління якістю ISO 9001:2015.

Цілі на 2020 рік – ріст продажів по продукції ХБВ та ПДЗ завдяки впровадженню нових сучасних технологій виробництва для випуску новинок та розширенню географії продажів, завдяки розширенню дистрибуції в регіонах України, а також експорту. Впродовж 2019 року проводилась робота по контролю та уточненню планових норм виходу на хлібобулочні вироби. Протягом року проводились експериментальні роботи та пробні випікання за новими технологіями з використанням сировини та інгредієнтів різних виробників з метою розробки нових видів продукції та покращення якості існуючих. За 2019 р. на дочірніх підприємствах та в виробничих цехах Товариства проведений великий обсяг робіт спрямованих на впровадження енергозберігаючих заходів, підвищення технічного рівня, культури виробництва, якості продукції та покращення умов праці.

Для ефективного використання фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів, підвищення технічного рівня підприємств, збільшення продаж хлібобулочних виробів та продукції довготривалого зберігання колектив компанії послідовно виконуватиме плани та завдання, намічені на 2020 рік, а саме: збереження лідерських позицій на ринку; впровадження енергоефективних та енергозберігаючих заходів в рамках втілення інноваційної політики та оновлення виробничих потужностей. Покращення лояльності споживачів до торгової марки шляхом оптимізації асортиментної політики та її приведення до сучасних тенденцій розвитку; розробка та впровадження стандартів міжнародної системи сертифікації у виробничих цехах.

Висновки за розділом 3

1. Вдосконалення системи управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства пропонуємо за допомогою прогнозування фінансової звітності. Прогнозування фінансової спроможності підприємства здійснюється з урахуванням минулого досвіду, щоб забезпечити підприємців реальними даними про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Для стратегічного планування фінансової звітності найважливішими є баланс та звіт про фінансові результати, оскільки на їх основі можна попередньо оцінити прогнозований фінансовий результат і визначити потреби у зовнішньому фінансуванні бізнесу на наступні періоди (квартал, рік або кілька років).

2. Особливе місце в стратегічному та поточному управлінні відведено аналізу рентабельності, запасу фінансової стійкості та операційному важелю. Запас фінансової міцності визначає перевищення фактичної чистої виручки над безприбутковим обігом, а її сума показує, до якої межі може впасти виручка, щоб не було збитку. За допомогою запасу фінансової міцності можна спрогнозувати прибуток. Дослідження операційного важеля обумовлено наявністю у компанії постійних витрат, внаслідок чого зміна виручки викликає непропорційне, більш сильне зниження або збільшення рентабельності власного капіталу. Особливість постійних витрат полягає в тому, що вони залишаються незмінними і з ростом обсягів виробництва їх величина на одиницю продукції знижується (ефект масштабу виробництва).

3. Використання таксономічного аналізу для зміцнення управління фінансовою спроможністю підприємства, дало можливість провести моніторинг фінансової діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ», отримати досить повну та неупереджену інформацію про фінансову спроможність досліджуваного підприємства. На основі результатів дослідження підприємство вживає заходів для підтримки балансу загальної структури капіталу за рахунок залучення нового боргу або погашення існуючої заборгованості.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження фінансової спроможності виробничого підприємства та шляхів її підвищення з'ясовано, що фінансова спроможність дає можливість оцінити внутрішній і зовнішній стан підприємства, ефективність використання виробничо-фінансових ресурсів, рівень прибутковості та визначити перспективи його розвитку.

1. Досліджено поняття фінансової спроможності підприємства, яке втілюється та конкретизується у групах показників, що характеризують різні аспекти його фінансової діяльності, а саме: можливість достатнього фінансового забезпечення; дотриманням своєчасності виконання власних поточних зобов'язань; фінансову дієздатність до результативного використання ресурсів; різних складових фінансового стану підприємства тощо. Результатом такої спроможності підприємства є рівень його фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

2. Доведено, що вихідною базою для механізму управління фінансовою спроможністю підприємства є управління фінансовою стійкістю, яка є важливою умовою його безперервного й ефективного функціонування, та характеризує його фактичний фінансовий стан. Розкрито послідовність етапів механізму управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства. Визначено елементи механізму управління фінансовою спроможністю виробничого підприємства, якими є: забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів у майбутньому періоді; ефективне використання сформованого обсягу фінансових ресурсів; оптимізація грошового обороту; максимізація фінансових результатів діяльності підприємства; мінімізація рівня фінансового ризику.

3. Обґрунтовано сучасні методичні підходи до оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства, що сприяє виявити резерви нарощення фінансового потенціалу, підвищити ефективність розширеного

відтворення, удосконалити його діяльності. Доведено, що аналіз в управлінні фінансовою спроможністю суб'єкта підприємництва визначає кількісне значення параметрів, виявляє відхилення різних параметрів від норми. При цьому аналіз фінансової спроможності дає можливість виявити найважливіші та найслабкіші позиції фінансового стану підприємства.

4. Дослідивши фінансово-господарську діяльність ПрАТ «КИЇВХЛІБ», виявлено, що фінансові показники мають різнопланове значення. Це пояснюється тим, що підприємство модернізує обладнання, технічно переоснащує та використовує сучасні технології виробництва, розробляє та впроваджує інноваційні продукти.

Поточна діяльність підприємства в більшій частині фінансується за рахунок власного капіталу (прибутку) на кінець досліджуваного періоду. В цілому підприємство має нестійке положення. Результати аналізу ліквідності балансу свідчать, що як на початок, так і на кінець 2019 року баланс емітента є недостатньо ліквідним.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги складає 186385 тис. грн., що становить 29,9 % валюти балансу. Статутний капітал товариства станом на 31.12.2019 р. складає 39621 тис. грн., вартість чистих активів ПрАТ «КИЇВХЛІБ» станом на 31.12.2019 р. складає 174828 тис. грн., що перевищує вартість статутного капіталу.

Валюта балансу станом на 31.12.2019 року складає в сумі 745901 тис. грн. Необоротні активи станом на 31.12.2019 р. складають 359930 тис. грн., що становить 48,3% валюти балансу. Оборотні активи на кінець досліджуваного періоду складають 385971 тис. грн., що становить 51,7%. Запаси – 107641 тис. грн. в т.ч. виробничі запаси – 49045 тис. грн., незавершене виробництво – 62 тис. грн., готова продукція – 2839 тис. грн., товари – 55695 тис. грн.

Чистий фінансовий результат діяльності – прибуток в сумі 10671 тис. грн. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, що характеризує на скільки поточні зобов'язання можуть бути негайно погашені швидколіквідними грошовими коштами та цінними паперами станом на 31.12.19 р. становить 0,004 при

позитивному значенні $>0,2$, що засвідчує про низький рівень ліквідності та ризик того, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо термін платежів настане незабаром.

5. Оцінивши фінансову спроможність ПрАТ «КІЇВХЛІБ» за традиційними методами фінансового аналізу, доведено, що на кінець 2019 року це прибуткове підприємство. Рівень рентабельності власного капіталу вказує на інвестиційну привабливість досліджуваного підприємства та на дохідність різних напрямів діяльності (виробничої, підприємницької).

Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «КІЇВХЛІБ» вказує на нестачу робочого капіталу щодо формування оборотних активів протягом всього досліджуваного періоду, що є головним показником фінансової стійкості та підтверджує погіршення його фінансової спроможності.

Наявність значних ризиків діяльності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» дало можливість діагностувати наявність кризи ліквідності, яка зумовлена порушенням раціональної структури як майна, так і фінансових ресурсів, та кризи неплатоспроможності, зумовленої недостатністю власного капіталу. При цьому доведено успішне намагання підприємства подолати негативні моменти у своїй діяльності: на кінець досліджуваного періоду ПрАТ «КІЇВХЛІБ» пододало збитковість.

Рівень фінансової спроможності найнижчий у 2018 році порівняно з 2017 та 2019 роками. Основними факторами, які спричинили погіршення фінансових показників стали: зростання світових цін на сировину, зростаючої конкуренції на ринку збуту продукції, знос окремих основних фондів, погіршення загальної економічної ситуації в Україні та ризик зміни валютного курсу.

6. Визначивши фактори впливу на фінансову спроможність ПрАТ «КІЇВХЛІБ» доведено, що співвідношення «прибутковість-ризик-ліквідність» що забезпечується при формуванні фінансової структури капіталу підприємства, виступає як результат сумарного впливу комплексу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Коефіцієнт фінансового левериджу (або коефіцієнт фінансового ризику) показує співвідношення залучених коштів і власного капіталу. Даний коефіцієнт дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості, характеризує розмір залучених коштів на 1 грн. власних коштів. Показник складає 3,3 та знижується у динаміці, що не сприяє зростанню рентабельності власного капіталу та означає, що довгострокові позикові кошти збільшуються для фінансування активів підприємства.

Рентабельність капіталу ПрАТ «КИЇВХЛІБ» у 2019 році є позитивним в діяльності підприємства, та характеризує підвищення ефективності реалізації продукції. В цілому покращення ефективності діяльності ПрАТ «КИЇВХЛІБ» відбулося за рахунок зниження операційних витрат на кінець досліджуваного періоду.

7. Відповідно до обраної методики прогнозування основних показників фінансової спроможності виробничого підприємства та з урахуванням тенденцій його розвитку, спрогнозовано фінансовий потенціал ПрАТ «КИЇВХЛІБ». Зроблено висновки щодо доцільності використання методики прогнозування фінансової спроможності виробничого підприємства, яка дозволяє застосовувати її для характеристики здатності підприємства повертатися до стану своєї рівноваги, зберігати її параметри та переходити на новий етап розвитку в умовах випадкових змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

8. Відповідно до використаного алгоритму діагностики банкрутства, визначено фінансову спроможність виробничого підприємства на майбутній період. Визначено, що резервом зростання прибутковості ПрАТ «КИЇВХЛІБ» є зростання обсягів операційної діяльності, так як зміна виручки від реалізації продукції підприємства на 1 % буде спричиняти зростання прибутку на 11,2 %. Зона безпеки як різниця між фактичним та беззбитковим обсягом продажу для ПрАТ «КИЇВХЛІБ» складає 161090 тис. грн, або 9,58 % від загального обсягу продажу. Строк окупності витрат ПрАТ «КИЇВХЛІБ» становить 10,9 місяців, решту 1,1 міс. підприємство буде заробляти прибуток.

Запропоновано заходи, що сприятимуть підвищенню фінансової спроможності ПрАТ «КІЇВХЛІБ», якими є: забезпечення самоокупності за рахунок підвищення прибутку; скорочення тривалості виробничого циклу за рахунок інтенсифікації виробництва; поліпшення ефективності використання ресурсів підприємства.

9. Удосконалення методичного інструментарію оцінки фінансової спроможності виробничого підприємства пропонуємо за рахунок використання методу таксономії, який дозволяє здійснювати оцінку потенціалу підприємства за допомогою часткових показників (окремих показників, що входять у групу) або синтезуючого (таксономічного) показника. Процес побудови таксономічного показника дозволяє привести в порівняльний розмірний вид різнорідні часткові показники, що характеризують різні складові потенціалу підприємства.

Коефіцієнт таксономії на ПрАТ «КІЇВХЛІБ» протягом досліджуваного періоду має нестійку тенденцію. Чим найбільш наближений показник до одиниці, тим кращий розвиток фінансової безпеки підприємства. В 2019 році показник прийняв найбільше своє значення – це 0,491, а в 2018 році найменше – 0,119. Це свідчить про покращення фінансової спроможності досліджуваного підприємства у 2019 році.

На основі проведеного дослідження вважаємо, що управлінськими рішеннями в напрямку зміцнення фінансової спроможності ПрАТ «КІЇВХЛІБ» має бути: збільшення виручки від реалізації продукції за рахунок розширення ринків збуту; збільшення в результаті цього чистого прибутку; зменшення витрат. Реалізація запропонованої системи заходів для досягнення бажаної фінансової рівноваги дасть змогу ПрАТ «КІЇВХЛІБ» долати наявні дестабілізуючі явища в його діяльності, забезпечить підвищення рівня ліквідності і платоспроможності, а також ефективності його господарської діяльності без зростання залежності від зовнішніх фінансових джерел.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко І. В. Фінансове забезпечення як фактор розвитку конкурентоспроможності підприємства / І. В. Авраменко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 2 (26). – С. 70 – 74.
2. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / Под ред П. П. Табурчак, В. М.Тумина, М. С Сопрыкина. – Ростов-на-Дону : Феникус, 2002. – 352 с.
3. Аналіз фінансово-хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / Под ред. Канке А.А., Канева И.П. – 2-е узд., испр. и доп. – Москва : НД Форум : ИНФРА-М, 2007. – 288 с.
4. Андрушко О. Б. Моделювання діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства / О. Б. Андрушко, М. Р. Горбачовська // Вісник Національного університету Львівська політехніка. – 2016. – № 2 (552). – С. 158 – 163.
5. Бескоровайная Н.С. Финансовые потоки в системе управления региональной экономикой / Н.С. Бескоровайная // Финансы и кредит. – 2006. – № 10 (214). – С. 23 – 29.
6. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – Київ : Эльга, Ника – Центр, 2006. – 672 с.
7. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 5-е изд. доп. и перераб. – Москва : Институт новой экономики, 2002. – 1280 с.
8. Боярко І. М. Стратегічне фінансове управління підприємством : монографія / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко, О. В. Рябенков, Т. А. Васильєва, А. В. Височина. – Суми : Унів. кн., 2014. – 175 с.
9. Вахович І. М. Резерви нарощування фінансової спроможності регіонів України / І. М. Вахович, І. М. Камінська // Актуальні Проблеми Економіки. – 2010. – № 3. – С. 187-196.

10. Власова Н. О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібною торгівлі : монографія / Н. О. Власова, Т. С. Пічугіна, П. В. Смірнова. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 222 с.

11. Головка О.Г. Удосконалення оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання / О. Г. Головка, А.С. Тараскина // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1(59). – С. 254 – 257.

12. Гонтарева І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств : монографія / І. В. Гонтарева.– Харків: ВД ІНЖЕК, 2011. – 480 с.

13. Горовий Д.А. Управління рухом оборотного капіталу підприємства : монографія / М.С. Вороніна, Л.С. Мартюшева, Д.А. Горовий. – Харків: ХНАДУ, 2009. – 196 с.

14. Городня Т. А. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства / Т. А. Городня, Т. А. Кузик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. – Вип. 23.16. – С. 191 – 196.

15. Гудзь О. Є. Методологічна платформа побудови стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства / О. Є. Гудзь // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Фінанси і кредит. – 2013. – №1. – С. 1 – 6.

16. Гудзь Т. П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств : монографія / Т. П. Гудзь. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. – 166 с.

17. Гудзь Т. П. Теоретичні та практичні аспекти формування політики управління фінансовою рівновагою підприємства / Т. П. Гудзь // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2018. – № 4. – С. 59-66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2018_4_9.

18. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : монографія / О. Є. Гудзь. – Київ : ННЦАЕ, 2007. – 578 с.

19. Дехтяр Н. А. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія / Н. А. Дехтяр. – Київ : Ліра-К, 2015. – 182 с.
20. Діагностика стану підприємства : теорія і практика : монографія / За заг. ред. проф. А. Е. Воронкової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : ВД ІНЖЕК, 2008. – 520 с.
21. Дубинська О. С. Діагностика та прогнозування як складові механізму антикризового управління / О. С. Дубинська // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент : Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 9 (34). – Частина 1. – Луцьк, 2018. – С. 104 – 110.
22. Жукевич С.М. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством / С.М. Жукевич, Н.В. Кудлаєва // Научный вестник ДГМА. – 2009. – №1 (46). – С. 234 – 240.
23. Загорельська Т. Ю. Моніторинг ризиків фінансової небезпеки підприємства / Т. Ю. Загорельська // Економічний простір. – 2015. – №95. – С. 189 – 200.
24. Зятковський І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств : монографія / І. В. Зятковський. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 214 с.
25. Єлецьких С. Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2017. – №3 (63). – С. 105 – 112.
26. Єлецьких С. Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2012. – № 3-4. – С. 74 – 80.
27. Економічний аналіз та діагностика сучасного стану підприємства : навч. посібник / За ред. Костенко Т. В. – Київ : Вид-во ЦУЛ, 2008. – 388 с.
28. Камінська І.М. Теоретичні основи діагностики фінансової спроможності регіону / І.М. Камінська // Облік і фінанси: зб. наук. праць ЛДТУ. – 2007. – № 4 (16). Ч.1. – С. 142–152.

29. Карпунь І. Н. Антикризові заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання : монографія / І. Н. Карпунь – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 440 с.
30. Кірілюк Р. П. Фінансова криза на підприємстві: фактори виникнення та механізм попередження / Р. П. Кірілюк. // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 1. – С. 1 – 13.
31. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак. – Харків : ІНЖЕК, 2009. – 144 с.
32. Коваленко В.В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності : методи та інструменти оцінювання : монографія / В.В. Коваленко, М.В. Суганяка, В.І. Фучеджи. – Одеса : 2013. – 381 с.
33. Коваленко В. В. Методика діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи на підприємстві / В. В. Коваленко, В. І. Фучеджи // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 4 (142). – С. 136 – 143.
34. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи : методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – 228 с.
35. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – Київ : Знання, 2008. – 483 с.
36. Коваленко О.В. Антикризове управління : теорія, методологія та механізми реалізації : монографія / О. В. Коваленко. – Запоріжжя : ЗДІА, 2011. – 466 с.
37. Коваленко О. В. Експрес-діагностика неплатоспроможності як необхідна складова механізму попередження загрози банкрутства підприємства / О. В. Коваленко // Держава та регіони Серія : Економіка та підприємництво. – 2017. – № 1 (70). – С. 119 – 123.

38. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учеб. пособие / А.И. Алексеева, Ю.В. Васильев, А.В. Малеева и др. – Москва.: КноРус, 2007. – 672 с.

39. Костаневич Н. І. Оцінка ймовірності банкрутства сільсько-господарського підприємства / Н. І. Костаневич, Т. В. Журба // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія : Економічні науки. – 2013. – № 7. – С. 114 – 118.

40. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія / Л. А. Костирко. – 2-ге вид. перероб. і допов. – Харків : Фактор, 2008. – 336 с.

41. Костирко Л. А. Фінансова безпека держави і фінансова спроможність підприємств : аналіз сучасного стану та взаємозв'язку / Л. А. Костирко, Н. В. Темнікова // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 117 – 125.

42. Костирко Л. А. Пріоритети фінансового механізму стійкого розвитку промисловості / Л. А. Костирко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – № 8. – С. 88 – 93.

43. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика підприємства : теорія, методологія та практика застосування : монографія / І. В. Кривов'язюк. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 260 с.

44. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика : навч. посібник / І. В. Кривов'язюк. – Київ : Вид-во ЦУЛ, 2013. – 456 с.

45. Кривов'язюк І. В. Методологія діагностування кризового стану підприємства / І. В. Кривов'язюк // Інвестиції : практика та досвід. – 2011. – № 22. – С. 32 – 40.

46. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник / Л. О. Лігоненко. – Київ : Вид-во КНТЕУ, 2005. – 824 с.

47. Любенко Н. М. Удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю підприємств // Н. Н. Любенко, Є. С. Герасименко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 6 (157). – С. 128 – 132.

48. Масленніков Є. І. Фінансова стійкість як наукова практична проблема функціонування промислового підприємства / Є. І. Масленніков, Р.Е. Хашимі // Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління. – 2014. – Том 1. Вип. 2.2. – С. 83 – 89.

49. Мельник А. С. Особливості здійснення діагностики фінансово-го стану торговельного підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / А. С. Мельник. – Текст. дані. - Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011 /Economics/10_83274.doc.htm](http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83274.doc.htm) – Назва з екрану. – дата публікації: 17.08.2013. – Дата перегляду: 18.03.2017.

50. Мерзликина Г. С. Критерии и показатели экономической состоятельности предприятия / Мерзликина Г.С., Шаховская Л.С. // Оценочная деятельность в России: сб. науч. тр. – Москва : Финансовая академия при правительстве Российской Федерации, 1998. – С. 39-50.

51. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : затверджені наказом Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006 р. : станом на 26.10.2010 р. № 1361. / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=161074. – Назва з екрану. – Дата перегляду : 25.04.2017.

52. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємстві : монографія / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ , 2006. – 163 с.

53. Олійничук В. М. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах структурних змін податкової політики держави / В. М. Олійничук // ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА: Науково-виробничий журнал. – 2014. – 1. – С. 152 – 159.

54. Олександренко І. В. Основні причини банкрутства підприємств / І. В. Олександренко, Л. І. Іщук // Економічний форум. – 2015. – № 2. – С. 222 – 226.

55. Олександренко І. В. Теоретичні аспекти діагностики кризового стану підприємства І. В. Олександренко // Економічний форум. – 2014. – № 2. – С. 1 – 5.

56. Омелянович Л. О. Адаптивне антикризове управління фінансовими ресурсами торговельних підприємств : монографія / Л.О.Омелянович, С.В.Чимириш; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – 277 с

57. Осмоловський В.В. Теория анализа хозяйственной деятельности : учебник / В.В. Осмоловський. – Минск : Новое знание, 2001. – 307 с.

58. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак. – Харків : ВД ІНЖЕК, 2003. – 144 с.

59. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А.О. Єпіфанов [та ін.]; за ред. А.О. Єпіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 286 с

60. Павловський А. М. Сучасні методи аналізу і прогнозування як інструмент попередження фінансової кризи на підприємстві / А. М. Павловський, Д. В. Повторенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2. (177). – С. 65 – 71.

61. Педченко Н. С. Обґрунтування термінологічної конструкції системної категорії "потенціал розвитку підприємства" / Н. С. Педченко // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 12. - С. 24-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_12_5.

62. Петрук І. П. Роль та значення криз у сучасних економічних системах / І. П. Петрук // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – 2016. – Том 25. – № 1. – С. 58-65.

63. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – Київ : ЦНЛ, 2007. – 488 с.
64. Пріб К. Визначення антикризового потенціалу сільсько-господарського підприємства / К. Пріб // Економічний аналіз. – 2012. – Випуск 10. Частина 4. – С. 309 – 312.
65. Раппопорт В.Ш. Диагностика управления : практический опыт и рекомендации / В.Ш. Раппопорт. – Москва : Экономика, 1988. – 127 с.
66. Рудик О. Р. Антикризова діагностика суб'єктів господарювання в економіці України / О. Р. Рудик // Наукові записки. Серія : Економіка. – 2013. – Вип. 21. – С. 1 – 4.
67. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник / Г. В. Савицкая. – 5-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2009. – 536 с.
68. Сиволапенко Н. П. Антикризове планування та результатами фінансової діагностики підприємств / Н. П. Сиволапенко, О. А. Островська // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 1 (163). – С. 185 – 193.
69. Сидоренко-Мельник Г. М. Маркери стійкого фінансового розвитку підприємства / Г. М. Сидоренко-Мельник, В. В. Карцева // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2019. – № 1. – С. 46-53. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2019_1_8.
70. Сидоренко-Мельник Г. М. Методичний аспект прогнозування фінансової стійкості підприємства / Г. М. Сидоренко-Мельник, О. В. Яріш // Економіка, фінанси, право. – 2014. – № 11/1. – С. 68 – 71.
71. Скиба Г. І. Діагностика фінансового стану як одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємства / Г. І. Скиба // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – Випуск № 1 (11). – С. 1 – 8.
72. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його вдосконалення в умовах перехідної економіки / Г. П. Скляр, О. О. Педик // Науковий вісник Полтавського

університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. – 2010. - № 3. – С. 83 – 88.

73. Сметанюк О.А. Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства / О.А. Сметанюк, С.О. Кругляк // Економічний простір. – 2017. – № 85. – С. 187 – 196.

74. Современный экономический словарь / Редкол.: Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2007. – 495 с.

75. Соколова Л. В. Проблеми вибору моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємств / Л. В. Соколова, О. А. Порохненко // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 7. – С. 1 – 6.

76. Супрун Н. О. Сутність та зміст поняття управління фінансовою стійкістю підприємства / Н. О. Супрун // Управління розвитком. – 2015. – № 16 (156). – С. 69 – 72.

77. Тарасенко І. О. Особливості формування системи фінансової діагностики підприємства / І. О. Тарасенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 11 (138). – С. 118 – 123.

78. Тарасенко І. О. Фінансова діагностика в контексті антикризового управління / І. О. Тарасенко, О. В. Батрак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 10 (133). – С. 68 – 73.

79. Телишевська Л. І. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства / Л. І. Телишевська, Н. П. Андрущенко, С. С. Сергеев // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 2. – С. 71 – 79.

80. Темнікова Н. В. Інформаційне забезпечення в системі управління фінансовою спроможністю підприємства / Н. В. Темнікова // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2014. – №8(215). – С. 196 – 200

81. Темнікова Н. В. Діагностика і аналіз в управлінні фінансовою спроможністю підприємств / Н. В. Темнікова // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – №3. – С. 38 – 43.

82. Тен Т. Л. Прогнозування фінансової стійкості підприємства на основі багатофакторних методів управління / Т. Л. Тен, Г. Д. Когай, В. Г. Дрозд // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №3(165). – С. 473 – 481.

83. Теницька Н. Б. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах / Н. Б. Теницька, Ю. С. Гришко // Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – 2015. – Випуск 5. – С. 372 – 376.

84. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія / М. С. Заюкова, О. В. Мороз, О. О. Мороз та ін.; за ред. М.С. Заюкової. – Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2004. – 155 с.

85. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія – Київ : Вид-во КНЕУ, 2008. – 272 с.

86. Терлецька Ю. О. Антикризова діагностика підприємства: методи, способи та умови застосування / Ю. О. Терлецька // Вісник Донецького університету. Серія В: Економіка і право. – 2013. – Т. 2, № 1. – С. 504 – 509.

87. Терлецька Ю.О. Формування економічної стратегії підприємства на основі оцінки економічної спроможності / Ю.О. Терлецька, С.О. Ластавчук, Т.К. Лей // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вип. І. Економічні науки. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – С. 221 – 228.

88. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учеб. пособие / Пер. с франц. под ред. Я.В. Соколова. – Москва : Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 576 с.

89. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – Київ : Вид-во КНТЕУ, 2010. – 412 с.

90. Фінансовий аналіз : навч. посібник / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2011. – 592 с.

91. Фінансовий менеджмент : підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2005. – 535 с.
92. Филипенко О. М. Диференціація стратегій залежно від стадії розвитку фінансової кризи на підприємствах торгівлі / О. М. Филипенко // Економічний простір. – 2018. – № 103. – С. 205 – 214.
93. Череп А. В. Формування системи антикризового управління підприємством / А. В. Череп, В. М. Корженевська // Держава та регіони. – 2015. – № 4. – С. 97 – 101.
94. Чернявська О. В. Теоретичні аспекти дослідження фінансової спроможності торговельного підприємства / О. В. Чернявська, О. А. Горбунова // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2011. – № 2. – С. 95 – 104.
95. Чимшит С. І. Методичні аспекти платоспроможності підприємства / С. І. Чимшит, С. В. Іванов, Г. В. Разумова // Економічний простір. – 2014. – С. 217 – 227.
96. Чорненька О. Б. Система управління ризиками заборгованості машинобудівного підприємства / О. Б. Чорненька // Вісник Національного університету Львівська політехніка. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 82 – 88.
97. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Школьник. – Київ : Ліра-К, 2015. – 301 с.
98. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексюк. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2002. – 280 с.
99. Шестопалова О. В. Економічно-кризові ситуації на підприємстві та механізми їх подолання / О. В. Шестопалова // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 119 – 122.
100. Шкарабан С. І. Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства : монографія / С. І.

Шкарабан, Б. М. Корецький, О. В. Ярощук. – 2-ге вид. – Тернопіль: Рада, 2010. – 300 с.

101. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : підручник / А. М. Штангрет. – Львів : УАД, 2008. – 396 с.

102. Югас Е.Ф. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин / Е.Ф. Югас, М.В. Машика // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2014. – Випуск 2 (43). – С. – 201 – 205.

103. Яріш О. В. Структурно-функціональне моделювання діагностики неплатоспроможності підприємств / О. В. Яріш. // Ефективна економіка. – 2016. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_3_57.

104. Ясишена В. В. Систематизація основних елементів управління грошовими потоками підприємства / В. В. Ясишена, Л. І. Пославська // Економічний простір. – 2016. – № 106. – С. 241 – 254.

ДОДАТКИ